

บทที่ 2

พัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การพนันขั้นต่อ และการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค

ในเบื้องต้น ก่อนที่จะได้กล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศนั้น จะต้องกล่าวถึงพัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันขั้นต่อ และการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชค ได้แก่ พัฒนาการของกฎหมายการพนันขั้นต่อในต่างประเทศ ยุคที่ไม่มีกฎหมายควบคุมการพนันขั้นต่อ และยุคที่มีกฎหมายควบคุมการพนันขั้นต่อ พัฒนาการของกฎหมายการพนันขั้นต่อประเทศไทย สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ สมัยปัจจุบัน ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันขั้นต่อ ได้แก่ ความหมายของการพนันขั้นต่อ แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันตามความคิดทางอาญา แนวคิดเกี่ยวกับการพนันกับอาชญากรรม แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันตามแนวพฤติกรรมศาสตร์ แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันตามแนวพุทธศาสนา ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพนันขั้นต่อ ได้แก่ ทฤษฎีทัศนคติ ทฤษฎีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivate Theory) ทฤษฎีการลงโทษ และทัศนคติและพฤติกรรมการเสี่ยงโชคในประเทศไทย และศึกษาข้อดีข้อเสียของการพนันขั้นต่อด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม ดังจะกล่าวต่อไปนี้

2.1 พัฒนาการของกฎหมายการพนันขั้นต่อ

การศึกษาถึงพัฒนาการของกฎหมายการพนันขั้นต่อนั้น ผู้เขียนจะทำการศึกษาถึงพัฒนาการของกฎหมายการพนันขั้นต่อในต่างประเทศในยุคที่ไม่มีกฎหมายควบคุมการพนันขั้นต่อ และยุคที่มีกฎหมายควบคุมการพนันขั้นต่อ ศึกษาถึงพัฒนาการของกฎหมายการพนันขั้นต่อในประเทศไทย สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ และสมัยปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

2.1.1 พัฒนาการของกฎหมายการพนันขั้นต่อในต่างประเทศ

1) ยุคที่ไม่มีกฎหมายควบคุมการพนันขั้นต่อ

ในสมัยเริ่มแรกสหรัฐอเมริกาถือว่าการพนันเป็นสิ่งที่สามารถเล่นกันได้อย่างเสรีปราศจากกฎหมายมาควบคุม แต่สมัยต่อมาเห็นว่าการพนันทำลายความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และมีการกด โกงกันอยู่เสมอ จึงถือว่าการพนันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายปัจจุบัน

กฎหมายการพนันของสหรัฐอเมริกาถือว่าการพนันเป็นสิ่งที่ต้องควบคุมให้อยู่ในขอบเขตที่ต้องการได้¹

สำหรับประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งตามหลักของศาสนาอิสลามผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามไม่สามารถเล่นการพนันได้ในทุกรูปแบบ เพราะเป็นข้อห้ามชัดเจนต่อหลักทางศาสนาอิสลาม²

2) ยุคที่มีกฎหมายควบคุมการพนันขั้นต่อ

ในปี ค.ศ. 1960 มลรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาประสบปัญหาการจัดเก็บภาษีอากรได้น้อยลง เมื่อมลรัฐประสบปัญหาด้านการจัดเก็บภาษีอากรเช่นนี้ จึงต้องหาทางเก็บจากทางอื่นมาชดเชย การพนันได้ถูกนำมาพิจารณาเป็นอันดับแรก เพราะผู้เล่นการพนันมีความเต็มใจที่จะเล่นการพนันมากกว่าการคำนึงถึงการที่จะต้องเสียภาษีให้กับมลรัฐต่างๆ โดยที่ทาง มลรัฐต่างๆ ไม่จำเป็นจะต้องไปหามาตรการการขึ้นภาษีชนิดอื่นๆ แต่อย่างใด ซึ่งย่อมจะได้รับการต่อต้านจากประชาชนผู้ทำมาหากินอย่างสุจริตชนโดยทั่วไปอย่างแน่นอน อีกทั้งยังเป็นการประสานประโยชน์ของปัจเจกชนกับรัฐ คือ ประชาชนต้องการเล่นการพนัน รัฐก็ผ่อนคลายความเคร่งครัดของกฎหมายด้วยการอนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันได้ภายใต้เงื่อนไขของรัฐ ขณะเดียวกันรัฐก็สามารถแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบของภาษีเงินได้ที่เก็บจากการพนัน ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นเช่นคดีการพนันที่เคยถูกจับกุมย่อมลดน้อยลงไปเพราะคนเล่นการพนันสามารถเล่นการพนันในบ่อนที่ถูกกฎหมายได้ อีกทั้งปัญหาองค์กรอาชญากรรมเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากกำไรของการพนันนั้น เมื่อกลายเป็นบ่อนการพนันที่ถูกต้องตามกฎหมายแล้วการที่จะอาศัยความคุ้มครองจากองค์กรอาชญากรรมย่อมลดน้อยลงหรือหมดไป เป็นการกีดกันองค์กรอาชญากรรมออกจากการเล่น การที่รัฐยอมออกกฎหมายที่อนุญาตให้มีการเล่นการพนันขึ้น รัฐมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เป็นการช่วยเหลือทางการเงิน ซึ่งรัฐเกิดภาวะกดดันทางด้านงบประมาณ และเป็นการแยกเอาผลประโยชน์ของการพนันออกจากองค์กรอาชญากรรม โดยพื้นฐานของกฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ประชาชนทุกคนที่เป็นพลเมืองของประเทศมีสิทธิเสรีภาพที่จะกระทำการหรือกิจกรรมอะไรก็ได้ในสิ่งที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติห้ามเอาไว้ แต่ก็ปรากฏว่าประชาชนโดยทั่วไปไม่มีสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่จะเล่นการพนันได้อย่างเสรี เนื่องจากกฎหมายห้ามเอาไว้ โดยรัฐถือว่าเป็นหน้าที่และ

¹ ทนงศักดิ์ นิ่มนวล. (2529). *กฎหมายเกี่ยวกับการพนัน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 41.

² ไพศาล ลิ่มสถิต และคณะ. (2555). *มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันในต่างประเทศ*. รายงานวิจัยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). หน้า 97.

สิทธิอันชอบธรรมของรัฐในการที่จะปกป้องพลเมืองของตนเองให้ปลอดภัยและมีความมั่นคง เพราะรัฐถือว่าการพนันเป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อย สวัสดิภาพของประชาชน โดยทั่วไป รัฐจึงต้องออกกฎหมายมาปกป้องเอาไว้

ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสถือว่าการพนันเป็นอันตรายต่อประชาชนและเป็นต้นเหตุทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคม จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายห้ามมิให้มีการเล่นการพนันไว้ ซึ่งกฎหมายห้ามเล่นการพนันของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะกำหนดบทลงโทษนักเล่นพนันมีมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1254 ออกโดยพระบรมราชโองการของพระเจ้าแซงต์-หลุยส์ ได้บัญญัติห้ามแม้กระทั่งการผลิตรายการ ต่อมาได้เกิดมีการปฏิวัติใหญ่ขึ้นในปี ค.ศ. 1789 ผู้ตรากฎหมายจึงได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาการพนันที่เป็นต้นเหตุด้วยการลงโทษผู้จัดให้มีการเล่นการพนันแทนที่จะไปลงโทษผู้เล่นหรือนักเล่นการพนัน ซึ่งบทลงโทษนี้ได้กำหนดเป็นโทษอาญาบัญญัติไว้ในรัฐบัญญัติ ลงวันที่ 19-22 กรกฎาคม ค.ศ. 1791 และต่อมาได้นำมาบัญญัติไว้ในรัฐบัญญัติฉบับที่ 83-628 ลงวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 1983 ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามแม้จะมีกฎหมายห้ามการจัดให้มีการเล่นการพนัน แต่บางกรณีรัฐก็ยอมให้มีการเล่นการพนันเป็นกรณีพิเศษได้โดยมีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อหารายได้เข้ามาสู่รัฐ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ระบบกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีข้อห้ามเป็นการทั่วไปมิให้จัดเล่นการพนัน เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากรัฐและการเล่นการพนันที่ได้รับอนุญาตนั้นจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการอนุญาตรวมทั้งบัญญัติของกฎหมายด้วย⁴

ราชอาณาจักรสวีเดน การพนันเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมราชอาณาจักรสวีเดน เพราะเป็นที่นิยมอย่างมากและมีการเจริญเติบโตมากขึ้น ดังนั้น ตลอดเวลาที่มีกฎหมายอนุญาตให้เล่นการพนัน ได้แก่ การพนันออนไลน์ ในคาสีโน เครื่องสล็อต และการเล่นเกมจับสลากของประเทศ ธุรกิจการพนันถูกควบคุมโดยสภาพระราชบัญญัติ (1994) Lotterilagen และคาสีโนพระราชบัญญัติ (1999) Kasinolag ด้วยวิธีนี้การเล่นการพนันยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลราชอาณาจักรสวีเดนมากกว่าหน่วยงานภายนอกใดๆ คาสีโนในราชอาณาจักรสวีเดนมีทั้งหมด 4 คาสีโนที่ตั้งอยู่ในมัลโมโกเตนเบิร์ก Sundsvall และเน่นอนสตอกโฮล์ม มีหน่วยงานที่มีชื่อว่า Svenska Spel ควบคุมการเล่นการพนันทั้งหมดในนามของรัฐบาล การเล่นการพนันออนไลน์ไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาล แต่ก็ยังคงมีกฎหมายการเล่นที่ดำเนินการควบคุมโดย Svenska Spel มีคณะกรรมการการเล่นเกมของราชอาณาจักรสวีเดนที่รู้จักกัน Lotteriinspektionen สามารถที่จะออกใบอนุญาตและ

³ ทนศักดิ์ นิ่มนวล. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 1. หน้า 41.

⁴ ศุภวัฒน์ สิงห์สุวรรณ. (2560). ภาพรวมเกี่ยวกับกฎหมายการพนันของประเทศฝรั่งเศส. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.gamblingstudy-th.> [2560, 15 ธันวาคม].

ใบอนุญาตสำหรับเครื่องเกมลอตเตอรี่บางอย่าง และเกมของรูเล็ต รูปคือ ราชอาณาจักรสวีเดน อนุญาตให้มีการเล่นการพนันได้แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายของการเล่นการพนันตามพระราชบัญญัติ การจับสลาก เหตุผลที่อนุญาตให้เล่นการพนัน คือ เพื่อให้ผลกำไรที่ได้มาจากการการอนุญาต นำมาใช้เพื่อเป็นเงินทุนของรัฐบาล⁵

สำหรับประเทศมาเลเซียยอมให้มีธุรกิจการพนันที่ถูกกฎหมาย ได้แก่ การแข่งม้า ลีตเตอร์ี และบ่อนคาสีโน (ปัจจุบันมีแห่งเดียวคือเกนต์ังไฮแลนด์ที่รัฐปะหัง) โดยธุรกิจการพนันที่ถูกกฎหมาย ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อให้บริการลูกค้าที่เป็นชาวมาเลเซียเชื้อสายจีนและเชื้อชาติอื่นๆ ที่มีใช้เป็นชาวมาเลเซียมุสลิมและเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ เป็นเหตุผลสำคัญที่ทางการรัฐบาลยอมให้มีการตั้งธุรกิจการพนันที่ถูกกฎหมาย เพื่อเพิ่มรายได้จากภาษีการพนันและรายได้จากการท่องเที่ยว สำหรับการพนันผิดกฎหมายที่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการในประเทศมาเลเซีย แม้ว่าจะมีความพยายามของธุรกิจพนันที่เสนอให้รัฐบาลมาเลเซียออกใบอนุญาตการพนันประเภทใหม่ๆ แต่ก็ได้รับการคัดค้านจากคนในสังคมอย่างกว้างขวาง เช่น ช่วงกลางปี ค.ศ. 2010 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง นาย Chor Chee Heung เคยให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า รัฐบาลมีนโยบายจะให้ใบอนุญาตการพนันฟุตบอลแก่ธุรกิจชื่อ Ascot Sports (เจ้าของกิจการคือมหาเศรษฐี Vincent Tan) โดยอ้างเหตุผลเพื่อต่อสู้กับการพนันฟุตบอลผิดกฎหมาย และลดปัญหาการสูญเสยรายได้จากภาษีที่มีมูลค่ากว่า 4 พันล้านริงกิตต่อปี โดยจะอนุญาตให้ชาวมาเลเซียที่มีได้นับถือศาสนาอิสลามในการเล่นพนันทายผลการแข่งขันกีฬา รวมถึงการพนันบอลอย่างไรก็ดี รัฐบาลมาเลเซียก็มิได้ออกใบอนุญาตให้แก่เอกชนรายนี้แต่ อย่งใด เพราะถูกกระแสสังคมคัดค้านอย่างรุนแรง และเป็นประเด็นอ่อนไหวในทางการเมืองที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม แม้ว่าในปัจจุบันชาวมาเลเซียเชื้อสายจีนและเชื้อสายอินเดียที่มีได้เป็นมุสลิม สามารถเล่นพนันแข่งม้าและซื้อลอตเตอรี่ได้แต่การพนันทายผลกีฬาประเภทอื่นๆ ก็ถือเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายอยู่ ลีตเตอร์ีที่เป็นการพนันที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายหลายราย ผู้ประกอบการรายใหญ่ที่สุดคือ Berjaya Sports Toto Berhad หรือที่เรียกกันในชื่อว่า Sports Toto6 ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1969 โดยรัฐบาลมาเลเซีย ต่อมาได้มีการแปรรูปเป็นบริษัทเอกชนในปีค.ศ. 1985 และปัจจุบันเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ Bursa Malaysia การประกอบกิจการหลักของบริษัทได้รับอนุญาตตามกฎหมาย The Pool Betting Act, 1967 (มาตรา 5) และทำธุรกิจให้เช่าเครื่องจำหน่ายสลากอัตโนมัติและระบบเครือข่าย

⁵ Gambling Laws. (2560). *กฎหมายการพนันในยุโรป*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: kdhmaykarphnan.com. [2560, 15 ธันวาคม].

คอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องซึ่งปัจจุบันมีสถานที่ให้บริการเกมรวม 680 แห่งและมีเกมให้บริการรวม 7 ชนิดเกม มีการออกรางวัลสัปดาห์ละ 3 ครั้ง สำหรับการพนันผิดกฎหมาย คือ ไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินการตามกฎหมายพนันปัจจุบัน คือการพนันออนไลน์ (Online Gambling) ทุกประเภท การพนันทายผลฟุตบอล หวยใต้ดิน และการพนันอื่นๆ ที่ไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย⁶

2.1.2 พัฒนาการของกฎหมายการพนันชั้นต่อในประเทศไทย

สันนิษฐานว่า การพนันมีอยู่ในสังคมไทยมานานแล้ว และถูกนำเข้ามาโดยชาวจีนอพยพ นำการเล่นหวยมาสู่ประเทศไทย เนื่องจากมีการติดต่อค้าขายระหว่างกัน โบราณหวยเป็นการพนันที่ให้ ผู้เล่นทายชื่อดอกไม้ที่เขียนใบหอย คำว่าหวยภาษาจีน แปลว่า ดอกไม้ ต่อมาดอกไม้ถูกเปลี่ยนชื่อเป็นชื่อคนของประเทศจีน เมื่อมีการนำหวยเข้ามาเล่นในประเทศไทยจึงเปลี่ยนชื่อเป็นอักษรไทย เรียก กันว่า หวย กข. ในระยะแรกๆ หวยเป็นเพียงการพนันที่เล่นกันระหว่างคนจีนอพยพ จนกระทั่งช่วงปี พ.ศ. 2374 ถึง 2375 ประเทศไทยเกิดปัญหาข้าวยากหมากแพง จากฝนแล้ง ทำให้เงินทองหายาก และรัฐบาลเก็บภาษีได้น้อยลง จนเจ้าสัวผู้เป็นอากรเหล้าได้กราบทูลวิธีที่จะให้ผู้คนนำเงินออกมาใช้ จ่ายโดยการออกหวยให้คนเล่น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่ทรงเห็นด้วยกับเจ้าสัวหงในปี พ.ศ. 2478 จึงทรงโปรดให้เจ้าสัวหงเป็นนายอากรหวยมีตำแหน่งขุนบานเบิกบุรีรัตน์ หารายได้ให้รัฐบาล⁷

1) สมัยสุโขทัย⁸

ในยุคอาณาจักรสุโขทัยนั้น การพนันไม่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตคนไทยมากนัก เพราะเป็นยุคที่บ้านเมือง และศีลธรรมมีความเจริญรุ่งเรืององกงาม อาณาจักรสุโขทัยได้รับหลักธรรมคำสอนและวัฒนธรรมมาจากทางพระพุทธศาสนา ซึ่งชี้ให้เห็นโทษของการพนันว่าเป็นอบายมุข เป็นทางแห่งความเสื่อม ดังปรากฏแสดงอยู่ในเรื่องไตรภูมิพระร่วง แต่ในสมัยสุโขทัยเรากลับมาติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงเข้าใจว่าการพนันประเภทต่างๆ ก็คงจะติดตามชาวสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามาด้วย เช่น “ถั่ว” “โป” ซึ่งก็จะเห็นได้ในสมัยของสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง หรือในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ประเทศไทยก็มีวิธีการเล่นการพนันชนิดหนึ่งเรียกว่า “ก่าตัด” ซึ่งมีวิธีการเล่น อุปกรณ์การเล่น คล้ายคลึงกับวิธีการเล่นถั่ว หรือ อี้จี้ หัวจี้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

⁶ไพศาล ลิ้มสถิต และคณะ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 2. หน้า 42.

⁷สุรเชษฐ์ รุ่งเรือง. (2555). *การใช้บังคับกฎหมายการพนันหวยเถื่อน*. การศึกษาอิสระ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 9.

⁸ณัฐกร ศิริพงษ์แก้ว. (2557). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการเล่นการพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 13.

ดังนั้น จากเรื่องราวที่ปรากฏในทางประวัติศาสตร์ก็จะเห็นได้ว่าชาติไทยได้รู้จักและเล่นการพนันกันมาตั้งแต่ยุคสุโขทัยตลอดมาจนกระทั่งในแผ่นดินพระเจ้าบรมโกษ ซึ่งทรงเห็นว่าประชาชนนิยมเล่นการพนันกันมาก ก็จัดการหาประโยชน์จากการเล่นการพนันนี้ โดยมีการจัดตั้งอากรบ่อนเบี้ยขึ้นเพื่อเก็บผลประโยชน์จากการพนัน ซึ่งจะเห็นได้จากพระราชกำหนดเกล้า บพที่ 42 ซึ่งออกใช้บังคับเมื่อ พ.ศ. 2299

2) สมัยกรุงศรีอยุธยา

ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อปี พ.ศ. 2230 ซึ่งเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐฝรั่งเศสนามว่า มงสิเออร์ เดอลาตูแบร์ ในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ได้บันทึกเกี่ยวกับการเล่นพนันของชาวสยามเอาไว้ว่า ชาวสยามนิยมเล่นการพนันกันมากซึ่งการพนันที่เป็นที่นิยมสมัยนั้นคือสะกา ซึ่งทูตสาธารณรัฐฝรั่งเศสเรียกว่าติกแตก (Tictac) นอกจากนี้ยังมีการเล่นพนันที่ใช้สัตว์เป็นหลักในการเล่นพนันขั้นต่อ ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ขนาดเล็กอย่างปลาปักและจิ้งหรีดไปจนถึงสัตว์ขนาดใหญ่ขึ้นอย่าง ไก่ วัว ควาย และช้าง โคนเฉพาะการเล่นพนันไก่ชน ที่ได้รับความนิยมมากมาตั้งแต่สมัยดั้งเดิม จนกระทั่งการมาถึงของการพนันถั่วโป้นั้นเอง การเล่นพนันถั่วโป้ได้รับความนิยมมากในสมัยอยุธยาตอนปลาย จนต้องมีการเก็บค่าธรรมเนียมจากเจ้าของบ่อนเข้าสู่ท้องพระคลังหลวงซึ่งเรียกกันว่าอากรบ่อนเบี้ย เพื่อนำเงินในส่วนนี้ไปช่วยทางราชการ และได้อนุญาตให้มีการผูกขาดอากรที่ผู้ผูกขาดสามารถไปตั้งบ่อนตามหัวเมืองต่างๆ ได้ทั่วไป ซึ่งวิธีการนี้ก็มีวิธีการยึดถือมาเรื่อย ๆ จนมีการเปลี่ยนแปลงในสมัยรัชการที่ 4 ที่มีการเก็บอากรบ่อนเบี้ยเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม เพราะมีการยกเลิกการผูกขาดหลายอย่างจึงต้องมีการนำภาษีอากรบ่อนเบี้ยไปชดเชย ในสมัยกรุงศรีอยุธยาการเล่นการพนันไม่ถือว่าผิดกฎหมาย เพียงแต่มีการเก็บภาษีอากรบ่อนเบี้ยเพื่อนำเงินไปช่วยทางราชการเท่านั้น⁹

3) สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ระยะแรก หวยเป็นเพียงการพนันที่เล่นกันในบรรดาคนจีนอพยพ ต่อมาปี พ.ศ. 2374-2375 เกิดภาวะข้าวยากหมากแพง ประเทศไทยมีปัญหาด้านฝิ่นแล้ง จนรัฐบาลไทยต้องนำเข้าข้าวจากต่างประเทศ ซึ่งเวลานั้นตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์ทรงเป็นห่วงว่าเมื่อปัญหาฝิ่นแล้งเช่นนี้ทำให้เงินทองหายาก รัฐบาลก็เรียกเก็บภาษีได้น้อย ในช่วงนั้นมีเจ้าสัว ซึ่งเป็นนายอากรเหล่านี้คนหนึ่ง กราบบังคมทูลว่า “อันที่จริงแล้วเงินทองมิได้หายไปไหน

⁹ Casino Inc. (2560). *ประวัติการพนันในเมืองไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.kidscottonknits.com>. [2560, 15 ธันวาคม].

เพียงแต่ว่าประชาชนเก็บหอมรอมริบไว้มิได้นำออกมาใช้บ้างก็ใส่โหลฝังดินไว้ หากต้องการให้นำเงินออกมาใช้จ่ายก็ทำได้โดยออกหวยหาคนเล่น” พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นด้วยดังนั้นในปี พ.ศ. 2378 พระองค์ทรงให้สัมปทานโปรดให้เจ้าสัวเป็นนายออกรวย หารายได้ให้รัฐบาลเฉพาะในรัชกาลที่ 3 นั้นออกรบอยเบี้ยเก็บได้สูงมากเป็นเงินถึง 400,000 บาท¹⁰

ในรัชกาลที่ 3 การเกิดขึ้นของสลากเพื่อการเสี่ยงโชค เหมือนเป็นต้นกำเนิดของหวยนั้น เริ่มมาตั้งแต่สมัยต้นรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 โปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง โรงหวยโดยให้เอกชนเป็นผู้รับสัมปทานดำเนินการอย่างถูกต้องกฎหมาย มีการออกหวยเรียกว่า หวย กข. เป็นที่นิยมเล่นในหมู่คนไทยอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้ประเทศมีรายได้ จากการจัดเก็บออกรวยเป็นจำนวนมาก สลากเสี่ยงโชคถูกนำเข้ามาในไทยอีกครั้งหนึ่ง เรียกว่า “ลอตเตอรี่ (Lottery)” หรือ “สลากกินแบ่งรัฐบาล” ปัจจุบันนี้มีสลากที่เป็นที่รู้จักพอๆ กับสลากกินแบ่งรัฐบาลคือสลากออมสิน ออกโดยธนาคารออมสินที่ตั้งเป้าไว้เพื่อให้ผู้ที่ชอบการเสี่ยงโชค หันมาออมเงินและได้ลุ้นในแต่ละงวดด้วย ซึ่งนอกจากสลากออมสินแล้ว ธนาคารออมสินยังมีสลากออมสินที่ออกในวาระต่างๆ และยังมีสลากออมทรัพย์ทวีสิน ออกโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ซึ่งมีเป้าหมายคล้ายกับธนาคารออมสิน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเกษตรกรที่นิยมการเสี่ยง¹¹

การเล่นหวยก็ไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่แปลกใหม่สำหรับสังคมไทย ทั้งนี้เพราะการเสี่ยงโชครูปแบบนี้มีมานานแล้วตั้งแต่ครั้งสมัยรัชกาลที่ 3 จากการเผยแพร่ของชาวสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เข้ามาอยู่ในเมืองไทยในพจนะ-สารานุกรมของ เป่ ลี อัง ณ นคร ได้กล่าวถึงเรื่องหวยเอาไว้ว่าเดิมทีเดียวคำเต็มของหวย ก็คือ “ฮวยฮวย” ที่แปลว่าซุ่มนุ้มดอกไม้ เพราะเป็นการเล่นทายชื่อดอกไม้ตอนนั้นจึงใช้ชื่อดอกไม้ต่างๆ เป็นตัวหวยโดยเล่นกันครั้งแรกในสมัยของพระเจ้าตากวง แต่ในสมัยต่อมาการเล่นหวยของคนสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ได้เปลี่ยนมาเป็นการทายชื่อคณะบุคคลกลุ่มหนึ่งซึ่งมี 36 คนด้วยกันและแต่ละคนก็จะมีชาติกำเนิดเป็นสัตว์ชนิดต่างๆ ฉะนั้นตัวหวยจึงประกอบไปด้วยรูปภาพบอกชื่อของคนและมีการเขียนรูปสัตว์อันสมมติว่าเป็นชาติก่อนของตัวหวยกำกับเอาไว้พร้อมกับตัวอักษรจีนซึ่งก็คือตัวหวยแบบเดียวกันกับที่คนไทยเล่นกันในสมัยรัชกาลที่ 3 เพียงแต่ เมื่อนำมาเล่นในประเทศก็ได้เปลี่ยนจากการใช้ตัวหนังสือจีนมาเป็นตัวพยัญชนะไทยแทนจึงเป็นที่มาของชื่อที่เรียกว่า “หวย กข.”¹² นอกจากนี้การที่คนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนจึงได้มีการแต่งเป็นบทกลอนต่อสร้อยท้ายตัวหวยเพื่อช่วยให้อ่านจำง่ายยิ่งขึ้น และในบทกลอนนั้นก็ยังมีอาการ

¹⁰ ฦกรุ้กร ศิริผ่องแผ้ว. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 8. หน้า 14.

¹¹ สุรเชษฐ รุ่งเรือง. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 7. หน้า 10.

¹² ผาศุก พงษ์ไพจิต. (2543). *เศรษฐกิจการเมืองว่าด้วยหวยใต้ดิน*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯการพิมพ์. หน้า 152.

ถึงกำเนิดของตัวหอยแต่ละตัวให้คล้องจองกันอีกด้วย ทั้งนี้ก็ เพื่อให้ผู้เล่นใช้ความคิด ความฝัน อุปทาน และจินตนาการออกมาเป็นตัวหอยที่ต้องการได้ ดังจะให้เห็นจากทำเนียบหอย กข. ทั้ง 36 ตัว ดังต่อไปนี้¹³

ทำเนียบหอย กข.

ก.สามหอย เจ้าสวมหมวกสามแฉกเป็นเส้นฉาก หนวดที่ปากแดงจ้ำหน้าเป็นศรีชื่อสาม หอยสายนักเป็นจักรี นางชะนีมาเกิดกำเนิดนาม

ข.งวยโป๊ งวยโป๊นั้นกำเนิดเกิดเป็นเต่า แต่เข้าเฝ้าเข้าเย็นไม่เห็นฉันอดอาหารได้จริงไม่ ยิงฟัน ถือพระจันทร์ชูไว้มิได้วาง

ข.เจียมขวย เจียมขวยเป็นปลานั้นมาเกิด พักตร์สวยเลิศคว้างก็คมสัน ต้องเข้าเฝ้าเข้าเย็น เป็นนิรันดร์ เป็นเขยขวัญท่านให้ฝั่งทรงเมตตา

ค.สะตั้ง สองแม่คำหอยแครง ค.สะตั้ง ดูเนื้อหนังพักตร์นวล อ้วนหนักหนา ปากก็หวานตั้ง ร้ายขายสุราอยากขึ้นมาก็รินกินเอาเอง

ค.เม่งจู เม่งจูปลาตะเพียนมาเกิดนั้น บอกสำคัญชาติก่อนเป็นสุหยิน มีลูกอ่อนนอนเห็นว่า เล่นจริง ไม่ประวิงรักบุตรเป็นสุใจ

ฅ.ยี่ชั่ว หลวงจีน ฅ.ยี่ช้วนั้นตัวกลั่น กำเนิดนั้นเป็นไก่อู่ไพรกว้าง คอยคู่ยี่เหี้ยหากินไป ตามทาง กัดต่าง ๆ สั้นหัวกล้วยเต็มที

ง.จีเกา จีเกาคคนเก่งนักเลงเก่า ทหารเอกเจ้า ฐ. ไข่ฝั่งเก่งนักหนา ขี้สิงโตออกชื่อคนลือชา มีฤทธาคอนอ่อนนุ่มยอมเกรงกลัว

จ.หลวงชี หลวงชีเดิมทีเป็นแมวป่า สิ้นชีวาขาดใจไปเป็นผี มาเกิดเป็นอันลือชื่อแม่ชี เทียว ราวีตามตลาดบิณฑบาตเอย

ฉ.ขายหมู ขายหมูแมวตายมาเกิด แสนประเสริฐวิชาค้าขายหมู ครั้นไกร่รุ่งม้นก็เรียก กันเพรียกพู่ ให้จับหมูฆ่าขายกระจายไป

ช.สกชุน สกชุนเป็นสกุลสุนัขขา ปีนขึ้นเขาหาหาไปปะเสื่อ ไม่ทันหลบเสื่อขบลงเป็นเปือ เลยเป็นเหยื่อพยัคฆ์ร้ายจนวายปราณ

ซ.แซหงวน แซหงวนนั้นเกิดกำเนิดไก่อ มาแต่ไพรแมลงมูมนั่งสูมหั่ว กางเกงขาดยุกัดมัน หวาดกลัว คอยซ่อนตัวสูมควันป้องกันภัย

¹³ สรเชษฐ รุ่งเรือง. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 7. หน้า 14-15.

ฉ. สวยกั้ว พักตร์ขาวข้าสำอางขุนนางเจ๊ก เจ้าหนุ่มเด็ดสวยกั้วหัวเป็นขอ กำเนิดนั้นเป็น
ไก่ฟ้าพญาลอ คูลอน่าเซยชมคมสันเอย

ญ. ย่องเซ้ง ญ. ย่องเซ้งเดิมกำเนิดเกิดเป็นห่าน มันคือด้านเมื่อเล็กหลานเจ๊กเส็ง ครั้งเดิบ
ใหญ่ไวย่องชื่อย่องเซ้ง ท่านไท้เผ็งโปรดปรานประทานยศ

ค. กวงเหม็ง เจ้าหมาหมอกสีมันนั้นตัวเก่ง ชื่อ กวงเหม็งหมอกคูเป็นครูโหร ด้วยรู้ชัดชัดเจนไม่
เอนโอน ช่างทายโค่นไท้เผ็งว่าเก่งจริง

ด. เรือจ้าง เรือจ้างนั้นเกิดกำเนิดหนู ไม่อยู่ร่อเรือจนเหงื่อไหล มีคนจ้างรับข้ามยังคำไป
พอเลี้ยงกายเลี้ยงตัวไม่มีมอม

ถ. พันกั้ว พันกั้วนั้นเกิดกำเนิดสังข์ ชาติมังกร ไม่สุภาพช่างหยาบจ้ง สองมือนั้นถือไม้ขงาย
จร มีเมียน้อยกลอยสวาททั้งสองคือ ชื่อเม่งจูและกิมเจ็ก ดวงสมร มีบุตรสุดที่รักร่วมอุทร ทั้งสอง
นามกรต่างกัน ย่องเซ้งนั้นเป็นผู้พี่ สกขุนน้องนี้คนขยัน ทั้งสองร่วมเรียงเคียงกัน อยู่สุขทุกนิรันดร์
วันคืน

ท. เชียงเจียว เชียงเจียวเดิมทีนกงางแ่อน คูอ่อนแอ้นเอวกลมสมทหาร ขึ้นขี่ม้าถือทวน
กระบวนงาม ทหารยามตามเกี้ยวออกเพรียวพुरु

ธ. ไต้เผ็ง เจ้ามังกรไท้เผ็งเก่งฉกาจ คนขยาดออกชื่อลือหนักหนา เป็นเจ้าเมืองเรืองฤทธิ์อิศ
รา ชาวประชายอมตัวกลัวฤทธา

น. เทียนสิน หลวงจินตัวลือชื่อเทียนสิน ทำดีดดินหนุ่มน้อยนำพิสมัย เมื่อชาติก่อนเป็นปู่
ชอบอยู่ไพร ไม่พอใจอยู่บ้านสำราญเมีย

บ. แจหลี หลวงพี บ. แจหลีตะพานน้ำ ชักประจำเสกคาถาจนตาเหลือง ต่อเมื่อใดหัวเข้าจิ้ง
เข้าเมือง นามประเทืองหลวงพีแจหลีเอย

ป. กังสือ เจ้ามังกรมีเขาที่เลื่องลือ ชื่อกังสือบางครุว่างูหงอน บ้างก็ว่าหอยสังข์กลายมังกร
เมื่อชาติก่อนเป็นไต้เล่งอ่องเอย

ผ. เอียวหลี่ เอียวหลี่ผิข้านั้นมาเกิด เดินเถิดๆ หาเหยื่อนกตกกลามมันกินเหล่าแต่ละที่ถึงสี่
ชาม เมาชุ่มซำ โงกหงับแล้วกลับไป

ฝ. ง่วนกั้ว ง่วนกั้วนั้นเกิดกำเนิดเป็นลิง บางคนว่าเป็นกึ่งคู่งเหิง เล่นละครเป็นลิงวิ่ง
กระเจิง เทียวเซาะเซิงชุ่มซำไปตามกรรม

พ. กัดปิ่น กัดปิ่นเกิดกำเนิดแกะ เทียวจุงแพะเดินชุ่มซำตามถนน เทียวอนง้อขอร้องใส่
ท้องตน ด้วยความจนซัดเซพเนจร

ฟ.เกากัว ขุนนางจีนคนนี้เสียชีวิต เก่งไม่ผิด ฟ. เกากัวของเจ๊กเส็ง เป็นแซ่เดียวพวกไทหล่า อยู่สำเพ็ง แต่เขาตั้งสัณนิคิดัดแปรปรวน

ภ.คุณชัว คุณชัวเสื่อไคร่งนั้นมาเกิด เอากำเนิดเป็นทหารกระบาสไส ทั้งเพลงทวนขวาน กระบองก็ว่องไว เคยมีชัยทุกนัดแสนชัดเจน

ม.หุนหัน หุนหันกำเนิดความตายมาเกิด แสนประเสริฐชาติทหารชาญชัยศรี พวกข้าศึกก็ไม่กล้ามาราวี แม่ทัพดีของไทไผ่เก่งสุดใจ

ย.ฮ่องซุน เจ้านกยูงมาเกิดเป็นฮ่องซุน มีทั้งบุญทั้งสามารถฉลาดเฉลียว เป็นขุนนางจอหงวนเหมือนพ่อเชียว เป็นแซ่เดียวเกี่ยวข้องกับฮ่องเซ็ง

ร.กิมเง็ก นางผีเสื้อนั้นหรือชื่อกิมเง็ก น้องคนเล็กร่วมไส้ท่านไทไผ่ แต่อารมณ์ หล่อนสมัครรักสำเพ็ง เจ้าฮ่องเซ็งเป็นบุตรสุดที่รัก

ด.เทียนเหลียง หลวงจีนหนุ่มร่างน้อยกลอยสวาท กำเนิดชาติเป็นปลาไหลอยู่ไพรสรรพนมมือถือพรตพรหมจรรย์ถือสัตย์มั่นภาวนาทุกราดริ

ว.แซ่หุน หลวงจีน ว. แซ่หุนนगरสะ บางคนว่าเป็นกวางดงยังสงสัย ถือกัณฑ์หย่นหรือแซ่มาแต่ไกล สำรวมใจไว้ให้คิมปัญญา

ส.ฮะฮั้ เจ้ากบใหญ่มีชื่อคือฮะฮั้ เป็นลูกชายสามหอยสวยสดศรี มันเกิดก่อนเกากัวลูกหัวปี ถึงได้ดีเป็นขุนนางแต่ ปางบรรพ์

ห.หมั่งหลิม หมั่งหลิมแซ่ปั้งเป็นฝั่งหลวง นั่งสวมหมวกเหมาะเหม็งกางเกงสั้น ความยากจนขั้นแค้นแสนเอาการ ต้องตัดฟันเผาถ่านการหากิน

ฟ.ง้วนกิด ง้วนกิดเนื้อทรายตายมาเกิด เป็นกำเนิดง้วนกิดคิดไฉน หน้าแข้งไปปูปะคละคลุ้งไป ทำบ้าไปขอรทานเป็นการบุญ

อ.บ้วนกิม ชาตึงดั้นสิ้นใจไปบังเกิด แสนดีเลิศทรัพย์มากปากก็หวาน ชื่อบ้วนกิมเศรษฐีมีบริวารคิดแต่การค้าขายหมายร่ำรวย

ฮ.เจียะฮุน เจียะฮุนหมูป่านนั้นมาเกิด รูปสวยเลิศเป็นเจ้าชู้เกี่ยวผู้หญิง กิริยาเยบคายละม้ายลิง ทำสูงสิงเกี่ยวสาวพวกชาววัง

ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้คนไทยที่เล่นหอย กข. จึงเรียกชื่อตัวหอยด้วยอักษรไทยและอักษรจีนกำกับพร้อมกันไป เช่น กอสามหอย ซ่อง่วยโปี หรือบางตัวก็ เรียกชื่อโดยเอาคำไทยมาใช้แทนชื่อจีนไปเลย อย่างเช่น จอหลวงซี นอขายหมู ตอเรือจ้าง เป็นต้น¹⁴

¹⁴ สรเชษฐ รุ่งเรือง. อ่างแก้วเชิงอรธที่ 7. หน้า 16.

วิธีการแทงหวย กข. โดยทั่วไปจะมี 2 วิธีการ คือ การแทงอย่างสามัญ และการแทงอย่างวิสามัญ (หรือที่เรียกว่าการแทงหิ้ง)¹⁵

การแทงหวยอย่างสามัญ ผู้แทงจะต้องไปแทงกับเสมียน (เจ้าหน้าที่รับเขียนหวย) ซึ่งตั้งโต๊ะอยู่ตามที่ต่างๆ ทั่วไป โดยผู้แทงจะบอกกับเสมียนเขียนหวยว่าตนเองต้องการแทงหวยโรงเข้าตัวใดเป็นเงินเท่าไร หรือ และหวยโรงเข้าตัวใดเป็นเงินเท่าไร เสมียนหยวกก็จะออกไปรับเงินให้ลูกค้าถือเอาไว้ ซึ่งใบรับเงินนี้เสมียนจะนำต้นขี้ไปประทับตราพร้อมกับรายการที่ลูกค้าแทงที่จดเอาไว้ในสมุดบัญชี เพื่อจะได้เป็นหลักฐานปรากฏอยู่ในบัญชีและใบรับเงินอย่างละครึ่ง เพราะเมื่อเวลาถูกหวยผู้แทงก็ จะได้นำใบรับเงินไปเป็นหลักฐานขอรับเงินจากเสมียนที่โต๊ะที่ตนเองแทงได้สำหรับใบรับเงินนี้จะมีข้อความเกี่ยวกับตัวอักษรที่แทง วันเดือนปี ที่แทงและเวลาที่ออกหวย นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสังเกตว่าเสมียนที่เขียนหวยจะต้องมีเทคนิคในการเขียน โดยเฉพาะ อย่างเช่น ถ้าผู้เล่นต้องการแทง ก. สามหยวก เสมียนก็จะต้องเขียนไม้ได้คู่กำกับลงไปด้วย เพื่อไม่ให้คนแก่เป็น ตัว ถ. ตัว ก. หรือ ฉ. เป็นต้น เพราะถ้าเสมียนเขียนไม่ถูก เวลาส่ง ใบ โปยไปยังโรงหวย เจ้าหน้าที่ที่ทำการตรวจใบโปยจะประทับตราตีกลงไปบนใบโปยใบนั้นและจะไม่ จ่ายเงินให้หยวกตัวนั้น

ส่วนการแทงวิสามัญ (หรือที่เรียกว่าแทงหิ้งหรือแทงแขวนนั้น) จะเป็นการแทงสำหรับคนที่ต้องการแทงด้วยจำนวนเงินที่มากมาย มีกำหนดการแทงแบบนี้จะต้องแทงคราวหนึ่งไม่ต่ำกว่า 22 บาท โดยผู้เล่นจะไปแทงที่โรงหวยและต้องเขียนใบ โปยด้วยตัวเอง หลังจากที่หยวกออกแล้วโปยของหยวกหิ้งที่ทายถูกเท่านั้นจึงยอมให้เปิดดูโปยได้ ส่วนที่แทงผิดผู้แทงก็มีสิทธิ์ ที่จะไม่เปิดโปยเพื่อจะได้เอาไว้แทงหวยโรงค่าต่อไป

ในรัชกาลที่ 4 ไทยได้มีการทำสัญญาทางการค้าขายกับต่างประเทศมาก เป็นเหตุให้ต้องเลิกภาษีผูกขาดหลายอย่าง ประโยชน์อันเป็นรายได้ของแผ่นดินจึงตกต่ำลง ทางราชการได้คิดค้นปรับปรุงภาษีอากรภายในขึ้นทดแทนหลายประเภท และได้ตั้ง “ภาษีการพนัน” เพิ่มขึ้นจากอากรบ่อนเบี้ยอีกประเภทหนึ่ง การปรับปรุงครั้งนั้น รัฐบาลได้ภาษีอากรจากบ่อนเบี้ยและการพนันเพิ่มขึ้นคือเก็บได้ถึง 500,000 บาท เฉพาะภาษีการพนันนั้น ในชั้นแรกๆ ผู้เล่นจะต้องเสียค่าธรรมเนียมแก่นายอากรบ่อนเบี้ย และนายอากรมีอำนาจที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณบ่อนของตนได้ด้วย แต่การตั้งบ่อนถั่วโปและหยวกนั้น นำความพินาศทางเศรษฐกิจมาสู่ครอบครัวของประชาชนมากมาย ผู้คนไม่คิดหวังจะทำมาหากินคิดแต่จะเล่นการพนันเพราะได้ทรัพย์เสียทรัพย์สะดวกสบายแต่ยังเล่นยิ่งก็หมดตัวลงทุกที เมื่อหมดตัวหมดหนทางก็หันไปหาทางทุจริตจึงเกิดมีการลักขโมยฉก

¹⁵ สรเชษฐ รุ่งเรือง. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 7. หน้า 17.

ซึ่งวังราวตลอดจนปล้นสะดมเกิดขึ้นมากมาย ทั้งในกรุงและหัวเมืองเมื่อสมัยรัชกาลที่ 4 ได้มีผู้ขอผูกขาดอากรหอยออกไปตั้งที่เพชรบุรี และพระนครศรีอยุธยาเปิดบ่อนได้ไม่นานนักบังเอิญพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสหัวเมืองทั้งสองนั้น ทรงสังเกตเห็นว่าราษฎรพากันยากจนลงมากเพราะหมกมุ่นอยู่กับการพนันจึงโปรดให้เลิกเสียทั้งสองเมือง แต่ก็ยังมีอยู่อีกหลายเมืองที่ได้รับอนุญาตให้ผูกขาดเล่นได้¹⁶

ในรัชกาลที่ 5 ได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการพนันเรียกว่าพระราชบัญญัติอากรพนันรัตนโกสินทร์ศก 120 เพื่อจัดเก็บภาษีอากรในการเล่นพนันและโทษในการเล่นการพนันซึ่งไม่ได้รับอนุญาต และต่อมาในปี พ.ศ. 2446 (ร.ศ. 122) ทางราชการกระทรวงมหาดไทยสมัยนั้นได้พยายามสอบสวนรายละเอียดหาข้อมูลและวินิจฉัยอาชญากรรมที่เกิดทวีขึ้น ก็ปรากฏผลว่ามูลเหตุประการหนึ่งเนื่องมาจากการพนัน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยสมัยนั้นได้ทรงบันทึกทราบทูลให้พระมหากษัตริย์ทรงทราบเหตุผลและขอพระราชทานกระบบรมราชานุมัติเลิกเล่นการพนันและปิดบ่อนการพนันในสองมณฑล เนื่องจากพบว่าสถานภาพแห่งอาชญากรรมก็พลอยหนาแน่นตามไปด้วย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชประสงค์จะเลิกอากรหอยแต่พระองค์ทรงเกรงว่ารัฐบาลจะไม่อาจหารายได้ทางอื่นมาทดแทนได้ จึงจำกัดการเล่นหอยเท่านั้น จึงได้เลิกและปิดบ่อนการพนันในมณฑลนครศรีธรรมราชและชุมพรกับจำกัดการเล่นการพนันในมณฑลอื่นๆ ให้น้อยลง ความตามพระราชหัตถเลขา ลงวันที่ 8 สิงหาคม ร.ศ. 122¹⁷

หวยรัฐ เกมการกุศล ถึงแม้ว่าหอย กข. จะถูกยกเลิกลงไปแล้วแต่กิจการเสี่ยงโชคของคนไทยก็ยังคงมีพัฒนาการต่อเนื่องเรื่อยมา โดยเปลี่ยนรูปแบบจากการเสี่ยงโชคจากตัวอักษรมาเป็นการเสี่ยงโชคจากตัวเลขแทน เรียกกันว่าลอตเตอรี่ (Lottery) ตามแบบอย่างของประเทศทางตะวันตกซึ่งการออกลอตเตอรี่ได้มีขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 แต่หลังจากนั้นการออกลอตเตอรี่ก็ไม่ได้ดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอ แต่การออกลอตเตอรี่ในแต่ละครั้งมักขึ้นกับวัตถุประสงค์พิเศษในการหารายได้มาทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเสียมากกว่า สำหรับครั้งแรกที่เริ่มมีการออกลอตเตอรี่นั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้กรมทหารมหาดเล็ก ออกลอตเตอรี่เนื่องในงานเฉลิมพระชนมพรรษาของ

¹⁶ แสตน วิษาชาญ. (2545). *ตำนานหอยแห่งเมืองสยาม*. กรุงเทพฯ: ว.เพ็ชรสกุล. หน้า 8.

¹⁷ ฅัญฐ์กร ศิริผ่องแผ้ว. *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 8*. หน้า 15.

พระองค์ เพื่อช่วยเหลือพ่อค้าชาวต่างชาติที่นำสินค้ามาร่วมในงานพระราชพิธี โดยมี เงื่อนไขว่าผู้ที่ถูกสลากรางวัลต่างๆ นั้น ให้รับเป็นของขวัญในราคาเท่ากับเงินรางวัลที่ผู้ถูกฟังจะได้รับ¹⁸

ในระหว่างที่ประเทศอังกฤษมีความประสงค์จะขอกู้เงินจากประเทศไทยเพื่อใช้ในการสงคราม แต่การจะกู้จากรัฐบาลไทยโดยตรงนั้นก็เกรงว่าจะกระทบกระเทือนงบประมาณของประเทศที่จะต้องใช้ในการร่วมสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรด้วย จึงหันไปใช้วิธีการกู้จากประชาชนแทน ด้วยวิธีการออกลอตเตอรี่ โดยให้เงินรางวัลที่สูงและมีหลายรางวัล การออกสลากในครั้งต่อไปได้ดำเนิน ณ ที่ทำการสถานทูตอังกฤษในวันที่ 29 ธันวาคม 2460 รัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตพิเศษให้ออกลอตเตอรี่ บำรุงเสือป่ากองอาสาสมัคร โดยรายได้ที่ได้รับจากการออกลอตเตอรี่ ครั้งนี้ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ซื้อปืนพระราชทานแก่ กองเสือป่าและหลังจากการออกลอตเตอรี่บำรุงเสือป่ากองอาสาสมัครในครั้งนี้เป็นเวลา 10 ปี จึงได้เริ่มมีการออกลอตเตอรี่ อีกครั้งที่เรียกว่า ลอตเตอรี่สภากาชาดสยาม ซึ่งการออกลอตเตอรี่ในครั้งนี้ วัตถุประสงค์ก็เพื่อเก็บเงินบำรุงการกุศลและเป็นค่าใช้จ่ายสาธารณประโยชน์อื่นๆ และในปีเดียวกันนี้ก็ยังมี การออกลอตเตอรี่รัฐบาลสยาม เพื่อนำเงินรายได้ไปช่วยเหลือในการศึกษาและพยาบาล ส่วนลอตเตอรี่สรรพากร ได้ออกเพื่อชดเชยเงินรัฐอุปการที่ขาดหายไป¹⁹

จนกระทั่งได้มีการจัดตั้ง “สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล” ขึ้นต่อกระทรวงการคลัง เพื่อดำเนินกิจกรรมนี้โดยเฉพาะ ด้วยเล็งเห็นว่ากิจกรรมการเสี่ยงโชคประเภทนี้สามารถสร้างรายได้ให้กับรัฐบาลได้อย่างสม่ำเสมอ (แจกเช่นเดียวกับอีกหลายประเทศที่ตกลงใจออกกฎหมายรับรองการออกลอตเตอรี่ให้เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย) ปัจจุบันรายได้จากการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลจะนำเข้ารัฐ 28 เปอร์เซ็นต์ โดย 60 เปอร์เซ็นต์จะเป็นเงินรางวัล 9 เปอร์เซ็นต์จะเป็นส่วนลดในการจำหน่าย และ 3 เปอร์เซ็นต์จะเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน การเสี่ยงโชคที่มีลักษณะของการจัดระเบียบในรูปแบบของสถาบันที่ดำเนินการ โดยรัฐบาล นั้นหมายความว่า เป็นการเสี่ยงโชคที่ได้รับการรองรับจากกฎหมายว่าประชาชนสามารถกระทำได้อย่างเสรี การออกสลากกินแบ่งรัฐบาล หรือลอตเตอรี่แต่ละฉบับจะมีตัวเลข จำนวน 6 หลัก จาก 000000 – 999999 ซึ่งเป็นลักษณะของการพิมพ์ที่เรียกว่า Conventional Lottery ก็จะมีการพิมพ์ที่มีหมายเลขตั้งแต่ 4-7 ตัว กำกับเป็นการออกจำหน่ายใน

¹⁸ แส่น วิชชาชาญ. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 16. หน้า 9.

¹⁹ สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2546). *ภาพรวมเศรษฐกิจการพนันที่ผิดกฎหมายนัยยะต่อเศรษฐกิจเมืองไทย*. เอกสารประกอบการรายงานผลการวิจัย เรื่อง เศรษฐกิจการพนัน : ทางเลือกเชิงนโยบาย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 2.

จำนวนจำกัด หลังจากการออกรางวัลแล้ว ผู้ซื้อสลากที่มีเลขตรงกับรางวัลที่ออกก็จะได้รับเงินรางวัลตามที่กำหนด

มีกิจกรรมการเสี่ยงโชคจากตัวเลขในรูปแบบอื่นๆ อีกที่ไม่ได้จัดระเบียบอย่างเป็นทางการแต่อย่างใด กล่าวคือการเสี่ยงโชคเหล่านี้ไม่ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมาย ถึงแม้ว่าจะมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันก็ตาม เพราะก็คือการเสี่ยงโชคแบบหนึ่งเหมือนกัน อย่างเช่นการเล่น “หวยปิงปอง” ที่ผู้เล่นจะเลือกแทงตัวเลขจากเลข 1 ถึงเลขที่ 12 โดยเจ้ามือจะเป็นคนจับตัวเลขขึ้นมาเองหากใครเลือกตัวเลขตรงกับเจ้ามือจับขึ้นมาก็จะได้รับเงินรางวัลหรือสิ่งของที่มูลค่าตามที่กำหนดเอาไว้ล่วงหน้า

นอกจากนี้ ยังมีการเล่นเสี่ยงโชคจากตัวเลขอีกกลุ่มหนึ่งที่เจ้ามือยึดเอาตัวเลขตามผลการออกสลากรางวัลของบางหน่วยงาน นั่นคือแทนที่เจ้ามือจะจัดการเรื่องการออกรางวัล บรรดาเจ้ามือหรือผู้ดำเนินกิจการเหล่านี้จะลัดช่วงมาที่ขึ้นรับแทงและจ่ายเงินรางวัลเท่านั้น อย่างการเล่น “หวยอมลิน” ที่เป็นการเลือกแทงหมายเลขโดยยึดตามผลการออกรางวัลของสลากอมลิน ทุกวันที่ 20 ของเดือน หรือการเล่น “หวยหุ่น” ที่เป็นการแทงเลขท้าย 2 ตัว ของดัชนีราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ เมื่อตลาดหุ้นปิด โดยดูตัวเลขตรงทศนิยม 2 ตัวสุดท้ายของการรายงานการซื้อขายตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งจะเล่นกันได้ทุกวันๆ ละ 2 ครั้ง คือ ภาคเช้า เวลา 12.30 น. และช่วงบ่ายเวลา 16.00 น. (แทง 12 บาทได้ 1,000 บาท) หรือการเล่น “หวยใต้ดิน” ซึ่งเป็นการเสี่ยงโชคจากตัวเลขที่ฟังฟังวิธีการของสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยยึดเอาผลการออกสลาก กินแบ่งรัฐบาลในแต่ละงวดเป็นหลัก (ทุกวันที่ 1 และวันที่ 16 ของเดือน)²⁰

หวยใต้ดิน²¹ การเล่นหวยที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้จะไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรว่าหวยใต้ดินเริ่มมีขึ้นเมื่อใด และใครเป็นคนริเริ่มคนแรก ก็อาจสันนิษฐานได้ว่า คงจะเกิดขึ้นในระยะเวลาใกล้เคียงกับการดำเนินอย่างเป็นทางการของสลากกินแบ่งรัฐบาล และเจ้ามือแรกๆ นั้นก็น่าจะมีพื้นฐานมาจากเจ้ามือหวย กข. นั่นเอง วิธีการแทงหวยใต้ดิน เนื่องจากการแทงหวยใต้ดิน จะยึดตามผลการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลในแต่ละงวดเป็นหลัก จึงทำให้ผู้ที่ดำเนินกิจการหวยใต้ดิน (เจ้ามือ) ไม่ต้องยุ่งยาก ในการออกหมายเลข และไม่ต้องมีปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือปกติทั่วไป “วิธีการแทงหวยใต้ดิน” จะถือเอาเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ของรางวัลที่ 1 กับรางวัลเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว จากการออกรางวัลสลากกินแบ่งรัฐบาลประจำงวดเป็นตัวกำหนด โดยเลขท้าย 3 ตัว และ 2 ตัว ของรางวัลที่ 1 ในงวดนั้นจะเรียกว่า การแทงบน (เล่นบน) แต่หากเป็นเลขท้าย 3 ตัวของ

²⁰ สุรเชษฐ์ รุ่งเรือง. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 7. หน้า 18.

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

รางวัลเลขท้าย 3 ตัว จากการหมุน 4 ครั้ง หรือเลขท้าย 2 ตัวของสลากกินแบ่งรัฐบาล จะเรียกว่า การแทงล่าง (เล่นล่าง) การแทง 3 ตัวหรือ 2 ตัวตรงๆ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกแทงบนหรือแทงล่างจะถือเป็นการแทงตรงธรรมดา นั่นคือ หากเลขที่แทงเรียงลำดับถูกต้องตรงกับเลขท้ายที่ออก ผู้เล่นก็จะได้รับเงินรางวัลตามที่กำหนด นอกจากการแทงแบบธรรมดาแล้วยังมีการแทงโต้ค ซึ่งหมายถึงการแทงที่สามารถสลับตำแหน่งได้ หากเลขที่เลือกแทงทั้ง 3 ตัวตรงกับเลขท้าย 3 ตัวของรางวัลที่ 1 แม้ว่าจะเรียงลำดับไม่ตรงกัน ผู้เล่นก็จะได้รับเงินรางวัล การแทงเลขตัวเดียวก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้เล่นสามารถเลือกแทง โดยยึดตามผลของเลขท้าย 3 ตัวของรางวัลที่ 1 นั้นหมายความว่า หากเลขที่แทงตรงกับตัวเลขใดตัวเลขหนึ่งของเลข 3 ตัวสุดท้าย ของรางวัลที่ 1 ก็จะถูกรางวัลในรัชกาลที่ 6 สำหรับหวยก็ได้ยกเลิกไปในที่สุดในปี พ.ศ. 2459 ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ระยะเวลาได้รับอิทธิพลชาติตะวันตกเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ หลายอย่าง ในเวลานั้นประเทศไทยคบค้ากับประเทศในแถบยุโรป เช่น อังกฤษ สาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นต้น ซึ่งช่วงเวลานั้นเป็นช่วงที่ชาติตะวันตกกำลังล่าอาณานิคม รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 มีชาวอังกฤษคนหนึ่งแนะนำให้รัฐบาลไทยออกสลากกินแบ่งเพื่อหารายได้นำมาบำรุงการกุศล

ต่อมาในสมัยของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 รัฐบาลไทยได้ออกสลากกินแบ่งเพื่อหารายได้ให้รัฐ โดยออกสลากเป็นครั้งคราว ในปี พ.ศ. 2482 รัฐบาลไทยนำโดยหลวงพิบูลสงครามได้ก่อตั้งสำนักงานสลากกินแบ่งขึ้นเพื่อออกสลากเดือนละครั้ง ต่อมา พ.ศ. 2532 มีการออกสลากกินแบ่งเพิ่มขึ้นเป็นเดือนละ 2 ครั้ง และจัดทำสลากกินแบ่งเพื่อการกุศล ตามแต่จะมีมติอนุมัติโดยคณะรัฐมนตรี และตามท้องที่กรการกุศลขอมา ปี พ.ศ. 2538 มีการรวมสลากกินแบ่งและสลากการกุศลเข้าด้วยกัน โดยออกเดือนละ 2 ครั้ง รายได้สุทธิที่ได้รับจากการจำหน่ายสลากจะถูกนำมาจัดสรรให้แก่หน่วยงานต่างๆ ตามจุดประสงค์ของการออกสลาก รายได้จากการจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นรายได้สุทธิส่งเข้ารัฐร้อยละ 28 โดยร้อยละ 60 จะเป็นเงินรางวัลร้อยละ 9 จะเป็นส่วนลดในการจำหน่าย และร้อยละ 3 จะเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน²²

4) สมัยปัจจุบัน

สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2473 ซึ่งบัญญัติขึ้นในรัชกาลที่ 7 พ.ศ. 2473 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการตราพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2473 ขึ้นใช้บังคับ

²² ฦๅฐกร ศิริผ่องแผ้ว. อังแล้วเชิงอรรถที่ 8. หน้า 15.

เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการพนันฉบับแรกของประเทศไทย เนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวคือ การรวบรวมกฎหมายการพนันต่างๆ มาไว้ในที่เดียวกัน เนื่องจากก่อนหน้านี้กฎหมายเกี่ยวกับการพนันจะเป็นลักษณะเฉพาะเรื่องๆ ไป เช่น กฎหมายห้ามมิให้เล่นการพนัน คือ เด็ดปลี แทงหว่ง ทายอึ่ง ทายปลาไหล รูดไม้คัมพัต เสือนอนกิน ประกาศเรื่องผลนำจับผู้ลักลอบเล่นหวยจับยี่กี พระราชบัญญัติอากรการพนัน กฎเสนาบดีการพนันไฟป้อก เป็นต้น เมื่อกฎหมายดังกล่าวใช้บังคับไปได้ระยะหนึ่งก็ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 และได้มีการแก้ไขอีกหลายครั้งหลายหน มาจนถึงปัจจุบัน²³

สมัยปัจจุบันชื่อและวิธีการเล่นการพนันที่เกิดขึ้นใหม่ เมื่อมีการพนันบางอย่างที่ล้าสมัยไปแล้ว แต่ในทางกลับกันก็ได้มีการพนันชนิดใหม่ๆ เกิดขึ้นมาในสังคมของนักเล่นพนัน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความทันสมัยของเทคโนโลยีทำให้นักพนันคิดค้นหาวิธีการเล่นจากสื่อประเภทต่าง ๆ แล้วนำมาเป็นเครื่องมือในการเล่นพนัน เช่น ใช้ตัวเลขการปิดตลาดหุ้นในแต่ ละคาบ เป็นข้อแพ้ชนะเรียกว่าหวยหุ้น การพนันฟุตบอล หวยอมสิน หวย ชกส. ฟุตบอลประเพณี กอล์ฟ การพนันออนไลน์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละชนิดก็มีวิธีการเล่นที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

(1) หวยหุ้น²⁴

หวยหุ้นเป็นกิจกรรมผิดกฎหมายเพิ่มขึ้นอีกประเภทหนึ่งเกิดขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2539 จากการท้ายเลขท้าย 2 ตัวของดัชนีราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์เมื่อตลาดหุ้นปิด โดยให้คู่ตัวเลขตรง ทศนิยม 2 ตัวสุดท้ายของการรายงานการซื้อขายตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งมีการออกอากาศทางทีวี หวยหุ้นนี้เล่นกันได้ทุกวันๆละ 2 ครั้ง เมื่อตลาดหุ้นปิดภาคเช้าเวลา 12.30 น. และช่วงบ่ายอีกครั้งเวลา 16.00 น. เรายังไม่ทราบจำนวนเงินที่เกี่ยวข้องกับการเล่นหวยหุ้นที่แน่นอน แต่ที่แน่ๆ ก็คือ จำนวนผู้เล่นและวงเงินกำลังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เจ้ามือหวยหุ้นมีโอกาสดำกำไรสูง เพราะเล่นได้ง่ายกว่าบ่อยครั้งกว่าในอนาคตหวยหุ้นจะเป็นคู่แข่งที่สำคัญของหวยใต้ดิน

วิธีการเล่นหวยหุ้น หวยหุ้นเป็นการพนันทายตัวเลขซึ่งอิงกับดัชนีหลักทรัพย์ในขณะที่ปิดตลาด หลักเกณฑ์การกินและการจ่ายที่สำคัญๆ ส่วนมากก็จะเหมือนกันกับหวยใต้ดิน เพียงแต่ว่า หวยหุ้นไม่มีเลขสามตัว จึงแทงกันเฉพาะเลขสองตัวเท่านั้น การเล่นไม่มีการจำกัดผู้เล่น โดยเจ้ามือจะรับแทงด้วยการใช้ตัวเลขสองตัวท้ายของดัชนีหลังจากปิดตลาดหุ้นในแต่ละคาบเป็นผลการออกรางวัล ผู้เล่นคนใดแทงถูกก็ได้รับทรัพย์สินตามที่ตกลงกันเอาไว้ ซึ่งในแต่ละวันตัวเลขของดัชนี

²³ ฅัญญ์กร ศิริผ่องแผ้ว. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 8. หน้า 16.

²⁴ อำนาจ จงอดีตเรกลาภ. (2547). *การบังคับใช้พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 29.

หุ่นจะมีอยู่ 2 คาบ คือ คาบเช้าและคาบบ่าย ผู้เล่นก็สามารถแทงได้สองครั้งต่อวัน สับดาห์ละห้าวัน หยุดวันเสาร์อาทิตย์ และนักขัตฤกษ์

(2) การพนันฟุตบอล

เครื่องมือที่ใช้เป็นอุปกรณ์ในการเล่น คือ โทรศัพท์มือถือ และกระดาศจคราคาต่อรองของการแข่งขันฟุตบอลในแต่ละวัน วิธีเล่นการพนันฟุตบอล คือ ก่อนที่การแข่งขันฟุตบอลจะเริ่ม ซึ่งส่วนใหญ่จะเริ่มในตอนดึก (ขึ้นอยู่กับเวลาที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ) ผู้เล่นจะใช้โทรศัพท์มือถือโทรเข้าไปสอบถามราคาต่อรองจากเจ้ามือผู้รับแทงว่าแต่ละคู่การแข่งขันมีราคาต่อรองกันเท่าไร โดยใช้ภาษาของนักเล่นและเป็นที่รู้กันเป็นอย่างดีว่ามีความหมายอย่างไร เมื่อทราบราคาแล้วก็แทงตามที่ตนเองสมัครใจโดยผู้รับแทงก็จดเอาไว้เมื่อการแข่งขันเสร็จสิ้นผลเป็นอย่างไร การได้เสียก็จะใช้วิธีการโอนเงินผ่านบัญชีของฝ่ายเจ้ามือ หรือฝ่ายผู้แทงตามที่ได้ตกลงกันไว้²⁵

รูปแบบการพนันฟุตบอลในสังคมไทยในปัจจุบัน การเล่นผ่านเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตเป็นที่นิยมอย่างมากในกลุ่มเยาวชน เพราะสามารถหลีกเลี่ยงการควบคุมดูแลจากผู้ปกครอง เพียงผู้เล่นสมัครผ่านระบบออนไลน์เพื่อรับรหัสผ่าน โดยผู้เล่นการพนันแต่ละคนจะมีเลขที่บัญชีที่สามารถสมัครได้โดยทั่วไปในธนาคารพาณิชย์ จากนั้นจะมีการฝากเงินไว้ในบัญชีของตน และเมื่อต้องการแทงพนันฟุตบอลออนไลน์ จึงใช้บัญชีดังกล่าวในการหักเงินในกรณีที่เสียพนันหรือรับเงิน โอนเข้าบัญชีกรณีแทงถูก ประกอบกับมีเว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลและรายงานผลการแข่งขันสดแบบทุกลีก ทุกคู่ทั่วโลก สื่อสารมวลชนทั้งประเภทหนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมรายงานอัตราการต่อรองครบทุกลีก พร้อมบทวิเคราะห์ซึ่งสามารถติดตามได้ในช่องทางที่หลากหลาย ส่งผลให้กลุ่มคนที่เล่นการพนันฟุตบอลมีช่องทางในการตามผลการแข่งขันได้มากขึ้น ทำให้การเล่นพนันฟุตบอลแพร่ขยายมากขึ้น โดยภาพรวมจะเห็นได้ว่ากลุ่มเยาวชนเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเริ่มต้นเข้ามาติดการพนันฟุตบอลได้มากที่สุดซึ่งในระยะยาวกลุ่มคนเหล่านี้จะกลายเป็นคนที่ติดการพนันฟุตบอลต่อไปเรื่อยๆ และเนื่องจากการพนันชนิดนี้ผู้เล่นมักมีอายุเฉลี่ยน้อยกว่าการพนันชนิดประเภทอื่น การจัดทำบทลงโทษและสร้างมาตรการควบคุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงควรเข้มข้นมากกว่าในอดีต²⁶

²⁵ สุรเชษฐ์ รุ่งเรือง. อ่างแล้วเชิงอรธที่ 7. หน้า 20.

²⁶ ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. (2543). *อุตสาหกรรมการพนัน*. กรุงเทพฯ: silkworm. หน้า 20.

(3) การพนันออนไลน์²⁷

การพนันออนไลน์ คือ การเล่นพนันโดยใช้อินเทอร์เน็ต ตัวอย่างเช่น การ เล่นโป๊กเกอร์ออนไลน์ การพนันด้านกีฬา หรือการเล่นบิงโกออนไลน์ หรือคาสีโนออนไลน์ ที่สามารถเล่นเกมคาสีโนอาทิ รูเล็ต แบคค็อกแจ็ค ปาจิงโกะ เป็นต้น

การพนันออนไลน์ (Online Gambling) หรือเว็บไซต์ที่เปิดให้มีการเล่น พนันออนไลน์ เปิดเมื่อยี่สิบกว่าปีที่ผ่านมา คาสีโนออนไลน์ (Online Casinos) หรือการเล่นการพนันบ่อนออนไลน์ ต่างจากการเล่นพนันในบ่อนจริงอยู่มากทีเดียว ที่เห็นชัดเจนคือ การมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เล่นกับเจ้ามือมีน้อยมากหรือไม่มีเลยด้วยซ้ำ จริงๆแล้วคาสีโน หรือการพนันในบ่อนออนไลน์ไม่มีเจ้ามือจริงๆ คอมพิวเตอร์จะควบคุมเกมทั้งหมด คนที่เคยผ่านการเล่นการพนัน เช่น โป๊กเกอร์ (Poker) หรือ แบคค็อกแจ็ค (Blackjack) ทั้งในบ่อนจริงและออนไลน์จะเห็นชัดว่ามีความต่างกัน คือเล่นออนไลน์จะรู้สึกว่าจะอะไรๆ ก็เกมมันเร็วกว่าเล่นกันตัวเป็นๆ เพราะการเล่นพนัน ออนไลน์ไม่มีการพูดคุย สนทนาหรืออะไรที่มากันจังหวะให้เกมช้าลงเหมือนเล่นในบ่อนจริงๆ

ในปัจจุบันมีเกมหลายรูปแบบให้เลือกกว่าจะเป็นสล็อตแมชชีน (Slot Machine) ที่ใส่กราฟฟิกและแอปเฟคต่างๆ ให้ได้อารมณ์เหมือนกับการได้โยกสล็อตแมนซินของจริงเลยทีเดียว หรือแบคค็อกแจ็ค (Blackjack) ผู้เล่นต้องมีการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกไพ่เหมือน การเล่นของจริงซึ่งก็มีผลต่อการได้เสียของแต่ละเกมจริงๆ

นอกจากนั้น ยังมีหลายๆ เว็บไซต์ที่เปิดให้มีการแทงการพนันด้านกาฬการกีฬาประเภทต่างๆ หรือ Online Sports Betting แทบทุกประเภท ไม่ใช่แค่เฉพาะแค่พนันฟุตบอล หรือม้าแข่งเท่านั้น และนอกจากกีฬาแล้วยังรวมถึงผลการเลือกตั้งหรือผลการแข่งขันเรียลตี้เกม อีกด้วย บางเว็บไซต์จะมีการให้แต้มให้ราคาที่ดีกว่าบ่อนจริงๆ ทั่วๆ ไป เพราะการเปิดบ่อนออนไลน์นั้นมีการบริหารจัดการที่ถูกกว่าบ่อนจริงมาก จึงสามารถให้ราคาที่ดีกว่า บางเว็บไซต์ก็จะมีการสร้างเกมการแข่งขันจากคอมพิวเตอร์ซึ่งใช้ Java Script เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์และเล่นกับโปรแกรมอีกตัว บางเว็บไซต์ให้เฉพาะดาวโหลดและเล่นตอนนั้นๆ เลย บางที่สามารถทดลองเล่นฟรีก่อนได้โดยมีบัญชีเงินหลอกๆ ให้ลองเล่น แต่โดยปกติก็จะมี ความแตกต่างระหว่างการเล่นแบบฟรีๆ แบบทดลองกับแบบที่มีการแทงได้เสียกันจริงๆ หลายๆ คนพบว่าเกมทดลองเล่นมักเล่นได้บ่อยๆ เหมือน โชคดีขึ้นแต่ของจริงมักไม่ใช้อย่างนั้น

²⁷ สราวุธ ภายสะอาด. (2554). *ปัญหาทางกฎหมายการพนันออนไลน์*. งานวิจัยหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. หน้า 18.

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันขั้นต่อ

การศึกษาถึงแนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันขั้นต่อ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงความหมายของการพนันขั้นต่อ แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันตามความผิดทางอาญา แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันกับอาชญากรรม แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันตามแนวพฤตินิยมศาสตร์ และแนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันตามแนวพุทธศาสนา ดังต่อไปนี้

2.2.1 ความหมายของการพนันขั้นต่อ

ในทางตำราไม่มีกฎหมายใดให้คำวิเคราะห์ศัพท์ความหมายของการพนันขั้นต่อ ไว้อย่างชัดเจน โดยทิ้งเอาไว้ให้เข้าใจกันเองแต่ในระยะหลังเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นมาก การแสวงหาความหมายเพื่อความเข้าใจ จึงเป็นความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างยิ่งอันจะนำไปสู่ตีความให้วัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง²⁸ จึงมีผู้รู้ นักวิชาการพยายามให้ความหมายต่างๆ เอาไว้ดังนี้

1) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542

“การพนัน” หมายถึง การเข้าเล่นเพื่อแสวงหาประโยชน์ โดยอาศัยการเสี่ยงโชคด้วยไพ่ หมากรุก และฝีมือ

“ขั้นต่อ” หมายถึง การเข้าเล่นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ โดยอาศัยการเสี่ยงโชคในเหตุการณ์อันไม่แน่นอนอันจะเกิดในภายหน้า โดยคู่สัญญาที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน

2) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554

“พนัน” ถ้าเป็นคำกริยา หมายความว่า เล่นเอาเงิน หรือสิ่งอื่น โดยอาศัยความฉลาด ความชำนาญ เล่ห์เหลี่ยม ไพ่ หมากรุก และฝีมือ รวมทั้งโชคด้วย ถ้าเป็นคำนาม การเล่นเช่นนั้น เรียกว่า “การพนัน”

“ขั้นต่อ” เป็นคำนาม หมายความว่า การพนันซึ่งได้เสียกันโดยวิธีการต่อรอง

3) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

²⁸ หลวงประเสริฐมุนีจ. (2477). *กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยยืม ผักทรัพย์ เก็บของในคลังสินค้า การพนัน และขั้นต่อ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง. หน้า 64.

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ในเอกเทศสัญญา ตั้งแต่มาตรา 853 ถึง มาตรา 855²⁹

“การพนันหรือขันต่อ” คือ สัญญาซึ่งคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันว่า เมื่อมีเหตุการณ์ ใดๆอย่างหนึ่งซึ่งไม่แน่นอนเกิดขึ้นตรงตามเงื่อนไขของสัญญาแล้ว จะก่อให้เกิดผลแพ้ชนะกับ คู่สัญญานั้น คู่สัญญาฝ่ายที่แพ้จะชำระหนี้บางอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่ตกลงไว้ให้กับคู่สัญญาอีกฝ่าย หนึ่งซึ่งเป็นฝ่ายที่ชนะ

4) ความหมายของนักนิติศาสตร์ หรือนักวิชาการ³⁰

(1) ศาสตราจารย์ จิต เศรษฐบุตร ให้คำนิยามของคำว่า การพนันเอาไว้ว่า “การพนัน” เป็นเอกเทศสัญญาที่คู่สัญญาได้ให้คำมั่นซึ่งกันและกันว่าฝ่ายหนึ่งจะจ่ายเงิน หรือทรัพย์สินให้แก่อีก ฝ่ายหนึ่ง แล้วแต่ว่าเหตุการณ์ที่คู่สัญญายังไม่รู้ ไม่แน่นอนอันหนึ่ง จะปรากฏแก่คู่สัญญาว่าแน่นอน ในทางใด “เมื่อปรากฏว่าเหตุการณ์ออกมาแน่นอนในทางใดแล้ว คู่สัญญาที่จ่ายเงินหรือทรัพย์สิน ตามคำมั่นนั้น ได้ชื่อว่าเป็นฝ่ายแพ้ ส่วนคู่สัญญาที่รับเงินหรือทรัพย์สินตามคำมั่น ได้ชื่อว่าเป็นผู้ชนะ

(2) รุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์³¹ ให้ความหมายของ “การพนัน” ว่า คือ สัญญาที่ก่อให้เกิดการ เสียเงินหรือทรัพย์สินโดยคู่สัญญาถือเอาผลแห่งเหตุการณ์ในอนาคตอันไม่แน่นอน ซึ่งคู่สัญญาไม่มี ส่วนเกี่ยวข้องเป็นเครื่องชี้ขาด

(3) อาจารย์สุบิน พูลพัฒน์³² ให้ความหมาย ว่า “การพนัน” คือ การเข้าไปเล่นใน ทำนองแสวงหาผลประโยชน์โดยอาศัยการเสี่ยงโชคด้วยไหวพริบและฝีมือพนันเอาเงินหรือ ทรัพย์สินกัน ไม่ว่าจะได้รับอนุญาตหรือไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายก็ตาม

“ขันต่อ” คือ การเข้าเล่นโดยอาศัยความเสี่ยงต่อเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่ แน่นอนอันจะเกิดขึ้นภายหลัง โดยคู่กรณีมีความเห็นไม่ตรงกันจึงตกลงกันว่าถ้าเหตุการณ์เกิดขึ้น แน่นอนตามที่ตกลงกันไว้แล้ว ฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชนะ อีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายแพ้จะต้องใช้เงินหรือ ทรัพย์สินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้ชนะนั้น

²⁹ บ้านจอมยุทธ. (2560). *ความหมายของการพนันและขันต่อ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.baanjommyut.com>. [2560, 15 ธันวาคม].

³⁰ จิต เศรษฐบุตร. (2492). *คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยยืม ผากทรัพย์ เก็บของในคลังสินค้า ประณีประนอม การพนันและขันต่อ*. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง. หน้า 6.

³¹ รุ่งโรจน์ รื่นเรืองวงศ์. (2549). “การพนัน.” *วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์*, 2,2 (พฤษภาคม 2519): 75-93.

³² สุบิน พูลพัฒน์. (2532). *คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ยืม ผากทรัพย์ เก็บของในคลังสินค้า ประณีประนอม การพนันขันต่อ* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ. หน้า 140.

“การพนันและขันต่อ” คือ สัญญาชนิดหนึ่งในเอกเทศสัญญา ซึ่งผู้พนันและขันต่อที่เป็นคู่สัญญาได้ให้คำมั่นต่อกันไว้ว่า เมื่อเหตุการณ์อันเป็นเงื่อนไขซึ่งยังไม่รู้แน่นอนตามที่ตกลงกันไว้เกิดขึ้นแน่นอนไปในทิศทางใด อีกฝ่ายหนึ่งจะจ่ายเงินหรือทรัพย์สินซึ่งผู้ที่ต้องจ่ายเงินหรือทรัพย์สิน เรียกว่า ผู้แพ้ ส่วนผู้ที่ได้รับเงินหรือทรัพย์สินนั้น เรียกว่า ผู้ชนะ

5) การนิยามความหมายในต่างประเทศ³³

สำหรับต่างประเทศก็ได้มีการนิยามความหมายของการพนันไว้ว่า

การพนัน (Gambling) หมายถึง การนำเอาเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งมีค่าไปเสี่ยงโชคกับเหตุการณ์อันไม่แน่นอน โดยการมุ่งหวังที่จะได้บางสิ่งบางอย่างเกินไปจากจำนวนที่นำไปเล่น

ขันต่อ (Betting) หมายถึง ข้อตกลงระหว่างบุคคลสองคน หรือมากกว่า สองคน นำเอาทรัพย์สินหรือสิ่งของมีค่าจำนวนหนึ่งของทุกคนมารวมกัน และให้ทรัพย์สินตกเป็นของบุคคลบางคนในกรณีที่เหตุการณ์ในอนาคตยังไม่มีความแน่นอนเกิดขึ้น

จากนิยามความหมายของการพนันดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปนิยามความหมายของการพนันได้ 2 ทาง คือ ความหมายอย่างแคบ และในความหมายอย่างกว้าง

ความหมายอย่างแคบ “การพนัน” คือ สัญญาที่คู่สัญญาต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อันเป็นเงื่อนไขแห่งการแพ้ชนะ “ขันต่อ” คือ สัญญาที่คู่สัญญามีได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขแห่งการแพ้ชนะ

ในความหมายอย่างกว้าง การพนันได้รวบรวมการขันต่อเข้าไปด้วย ซึ่งตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2505 ก็ได้ให้การนิยามความหมายของการพนันไว้ แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 4 ทวิ ได้บัญญัติขยายความ การเล่นการพนันให้หมายรวมถึงการทายและทำนายด้วย จึงเท่ากับว่าการเล่นการพนันตาม พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 รวมถึงการขันต่อซึ่งเป็นความหมายอย่างกว้างของการพนันเข้าไปด้วย

2.2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันตามความผิดทางอาญา

กฎหมายอาญาเป็นบรรทัดฐานของสังคมที่สำคัญอันหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากบรรทัดฐานอื่น ทั้งนี้เนื่องจากว่ารัฐเท่านั้นเป็นผู้กำหนดถึงเนื้อหาที่ห้ามปฏิบัติหรือต้องปฏิบัติตาม ซึ่งเนื้อหาส่วนที่เกี่ยวกับการพนันหวนเถื่อนมีความผิดหลายประการตามขอบเขตที่นักนิติศาสตร์ชาวอังกฤษ (Nigel Walker) มีดังนี้³⁴

³³ สราวุธ ภายสะอาด. (2554). อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 27. หน้า 16.

³⁴ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ และ พรทิพย์ เพ็ชรศิริ. (2521). “ขอบเขตของกฎหมายอาญา.” *วารสารนิติศาสตร์*, 3 (9) หน้า 102.

- 1) กลุ่มครองป้องกันซึ่งตัวบุคคลจากการกระทำโดยเจตนาอันเป็นการทารุณ
- 2) กลุ่มครองป้องกัน กลุ่มบุคคลที่อาจถูกชักจูงให้หลงผิดได้โดยง่าย
- 3) ป้องกันพฤติกรรมบางประเภท อันอาจยั่วยุให้เกิดความไม่สงบขึ้นในหมู่ประชาชน
- 4) กลุ่มครองป้องกันซึ่งทรัพย์สินของบุคคลจากการลักขโมย การฉ้อโกง
- 5) เพื่อเก็บรวบรวมภาษีอากร
- 6) ปกป้องความมั่นคงของรัฐ
- 7) เพื่อปกป้องรักษาไว้ซึ่งสถาบันสังคม

2.2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพินันกับอาชญากรรม

อาชญากรรม จำแนกตามนัยแห่งกฎหมายได้ 2 ประเภท ดังนี้³⁵

1) ประเภทความผิดที่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in Se) เป็นความผิดที่ถือว่าร้ายแรงและเป็นบาป ผิดศีลธรรมและฝ่าฝืนกฎเกณฑ์การยอมรับของสังคมอย่างร้ายแรง ความผิดเหล่านี้ได้แก่ ความผิดฐานฆ่าคนตาย ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย และความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น

2) ประเภทความผิดที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือข้อห้าม (Mala Prohibit) คือ ลักษณะความผิดที่ไม่ขัดต่อหลักศีลธรรม และผู้กระทำผิดไม่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากร แม้ว่าจะเป็นความผิดที่ขัดต่อสังคมแต่ไม่ถึงขั้นที่จะประณามว่าชั่วร้าย ความผิดเช่นนี้ ได้แก่ การขับรถฝ่าฝืนกฎหมายจราจร การลักลอบขนสินค้าหนีภาษี การลักลอบเข้าเมือง การกักตุนสินค้า เป็นต้น

สำหรับการพินันจัดว่าเป็นความผิดประเภทที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือข้อห้าม เพราะผู้กระทำผิดมิได้มีพฤติกรรมเป็นอาชญากรและผลของการกระทำผิดเกี่ยวกับการพินันนั้นจะส่งผลกระทบต่อผู้กระทำผิดเอง มิได้มีผู้เสียหายหรือเหยื่อ แต่อาจจะกระทบกระเทือนต่อสังคมในทางอ้อมอยู่บ้าง ถึงกระนั้นสังคมก็มิได้รับผลเสียหายอย่างทันตาเห็นในทางตรงกันข้ามสังคมอาจได้รับประโยชน์จากการพินันนั้นก็ได้ ทั้งนี้ การตีความว่ากระทำผิดขนาดไหนและอย่างไรถึงจะเรียกว่าอาชญากรรมนั้นสังคมล้วนแต่เป็นผู้กำหนดทั้งสิ้น

³⁵ สรรเสริญ ปันทอง. (2553). *ทัศนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 ต่อปัญหาการพินันท้ายผลฟุตบอลในเขตพื้นที่รับผิดชอบของบังคับการตำรวจนครบาล 6*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 23.

2.2.4 แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันตามแนวพฤติกรรมศาสตร์

ในการเล่นการพนันได้ทำลายบุคลิกภาพของตนเอง ครอบครัวและการทำงาน แนวคิดทั้งหลายดังกล่าวมีอิทธิพลต่อรัฐและสังคมในการกำหนดนโยบายควบคุมการเล่นการพนันเพื่อสร้างระเบียบให้กับสังคม กล่าวคือ การพนันถูกมองว่าเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน (Deviance) กล่าวคือ ผู้เล่นการพนันไม่ใช่เกิดจากการกำหนดของรัฐและกฎหมายรวมถึงพฤติกรรมการเล่นการพนันเป็นอาชญากรรม ดังนั้น การแทรกแซงของรัฐในการควบคุมการเล่นพนันของประชาชนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นของสังคม³⁶

นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ จิตแพทย์ให้ความเห็นว่า “การติดห่วยของคนไทย มีผลมาจากทางจิตวิทยาพฤติกรรม” อธิบายได้ดังนี้³⁷

1) ระยะเวลาและปริมาณรางวัลที่จะได้รับคงที่ เช่น การพิจารณาความดีความชอบด้วยการให้สองชั้นในระบบราชการแต่เดิม เดิมที่หน่วยราชการหลายแห่งไม่มีเกณฑ์พิจารณาความดีความชอบตามผลงานที่ชัดเจน ทำให้ผู้บังคับบัญชามักใช้วิธีให้สองชั้นแก่ทุกคน โดยเรียงลำดับไปคนละปี เฉลี่ยก็จะได้สองชั้นกันทุก 5-7 ปี โดยเป็นที่ทำนายได้ล่วงหน้าว่าปีไหนใครจะได้ การให้รางวัล (Reward) หรือแรงเสริมเช่นนี้ไม่ช่วยให้ข้าราชการเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ขยันมากขึ้น เพราะทุกคนรู้อยู่แล้วว่าเมื่อใดที่ตนจะได้สองชั้นและรู้ด้วยว่าจะได้เท่าไร

2) ระยะเวลาคงที่ แต่ปริมาณรางวัลไม่คงที่ เช่น การออกสลากกินแบ่งรัฐบาลทุก 15 วัน การเสริมแรงวิธีนี้ทำให้คนไทยเปลี่ยนไปทุก 15 วัน กล่าวคือ เมื่อถึงวันที่ 14 ก็จะไม่เป็นอันทำงานทำการคอยแต่จะซื้อเลขซื้อห่วยด้วยความคลั่งคลั่ง ทั้งนี้เพราะตัวรางวัลนั้นไม่คงที่ บ้างจะถูกรางวัลที่หนึ่ง บ้างจะถูกรางวัลเลขท้ายลดหลั่นกันไป การตรารางวัลวิธีนี้มีผลมากกว่าวิธีแรก

3) ปริมาณรางวัลคงที่ แต่ระยะเวลาไม่คงที่ เช่น การส่ง SMS ไปตามรายการหน้าโทรทัศน์หรือเคเบิลทีวี เพื่อหวังว่าข้อความของเราจะได้ขึ้นหน้าจอกับเขาบ้าง จะเห็นว่ารางวัลคือได้ขึ้นหน้าจอไม่มีอะไรมากกว่านั้น เมื่อข้อความขึ้นหน้าจอแล้วก็คงจะชื่นใจว่า “ถ้าปางหนามาก” แต่ระยะเวลาที่จะได้รางวัลนั้นไม่แน่นอน บ้างได้ขึ้น บ้างไม่ได้ขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้ขึ้น ทำให้เสียค่าส่งเปล่าๆ อย่างไรก็ตามการตรารางวัลวิธีนี้ยังสามารถดึงดูดใจคนหลายคนนั่งหน้าจอเพื่อรอส่งข้อความได้เสมอๆ และบางคนติดมากถึงกับคอยส่งเป็นระยะๆ ตลอดเวลา จะเห็นว่าระยะเวลาที่ไม่คงที่ทำให้สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมคนได้มาก

³⁶ สุรเชษฐ์ รุ่งเรือง. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 7. หน้า 6.

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

4) ระยะเวลาไม่คงที่และปริมาณรางวัลก็ไม่คงที่ด้วย นั่นคือ การพนันในการเล่นไพ่ (ที่ไม่โกง) ของขาไพ่ สี่ ขา ไม่มีใครรู้ว่าจะชนะเมื่อไร และได้เงินรางวัลกึ่งกลางมากน้อยเท่าไร ตัวแปรทั้ง 2 สามารถกระตุ้นให้นักพนันสามารถนั่งเล่นไพ่ได้ตลอดระยะเวลาสามวันสามคืน เพราะนี่คือการตรรางวัลที่ได้ผลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์มากที่สุด

2.2.5 แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันตามแนวพุทธศาสนา³⁸

ในคำสอนทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับวินัยของคฤหัสถ์เรื่อง อบายมุข ซึ่งแปลว่า ช่องทางของความเสื่อม ทางแห่งความพินาศ เหตุแห่งความย่อยยับของ โภคทรัพย์ อันประกอบด้วย ดิศสุรา และของมีนเมา ชอบเที่ยวกลางคืน ชอบเที่ยวดูการละเล่น ดิศการพนัน คบคนชั่วเป็นมิตร และเกียจคร้านการงาน การพนันมีเหตุให้เกิดดังนี้

- 1) เมื่อชนะย่อมก่อเวร คือ การนำเงินที่ได้จากการเล่นห่วยไปใช้ในทางอบายมุข
- 2) เมื่อแพ้ก็เสียดายทรัพย์ที่เสียไป และอยากที่จะเอาคืนในครั้งต่อไป
- 3) ทรัพย์หมดไปๆ เห็นซัดๆ จากการเล่นในครั้งต่อไป
- 4) เข้าที่ประชุม เขาไม่เชื่อถ้อยคำเพราะความเสื่อมของการพนัน
- 5) เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง ไม่ว่าจะได้มาซึ่งทรัพย์จากการพนันหรือไม่ก็ตาม
- 6) ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้จะหาคู่ครองให้ลูกของเขา จากการลุ่มหลงในการพนันนั้น สรุปลสาเหตุของการเล่นการพนัน จากแนวคิดข้างต้นมีประการต่างๆ ดังนี้

สาเหตุแรก การยึดเป็นอาชีพ คือ ประกอบอาชีพโดยอาศัยรายได้จากการพนันเป็นหลัก เพื่อสร้างอิทธิพลทั้งในท้องถิ่นและระดับชาติ อีกทั้งการดิศการพนันมีผลมาจากทางจิตวิทยาพฤติกรรม คือ คนเรามีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเพราะแรงเสริมทั้ง 4 ประการข้างต้น

สาเหตุที่สอง เป็นการเสี่ยงโชคห่วยได้คืนผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทย และเป็นการพนันที่เข้าถึงผู้เล่นได้ง่ายหากวิเคราะห์ในเชิงโครงสร้างจะเห็นได้ว่า “การพนัน” มีความเชื่อมโยงผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณ ทั้งในเชิงโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ทำให้เห็นว่า การเล่นเกมการพนันในปัจจุบันกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนจนที่หวังพ้นจากสถานะยากจน และขยับอันดับสถานะมาเป็นคนชนชั้นกลาง หรือคนรวยด้วยการเสี่ยงโชค

³⁸ พระเทพเวที ประยุทธ์ ปยุตโต. (2535). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: มหาลุพาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, หน้า 117.

สาเหตุที่สาม เกิดจากสิ่งเร้า สิ่งกระตุ้น โดยสื่อมวลชน ธุรกิจการค้า พระสงฆ์ และลัทธิความเชื่อต่างๆ เป็นตัวกระตุ้นและสนับสนุนการเล่นการพนัน แทนการส่งเสริมให้คนจน หรือกลุ่มคนเล่นการพนันมีทางเลือกอื่นในการแก้ปัญหาของตนเอง

สาเหตุที่สี่ การขาดแคลนทางสังคมไม่เพียงพอ เริ่มจากสังคมครอบครัว ความไร้ประสิทธิภาพในการทำหน้าที่ของสถาบันศาสนา ซึ่งสถาบันศาสนาสะท้อนความบกพร่องของระบบย่อยของสังคมอย่างชัดเจน กล่าวคือ การที่สถาบันศาสนาไม่สามารถช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อโลกสมัยใหม่หรือไม่สามารถช่วยให้คนในสังคมสามารถรู้เท่าทันปัญหาที่กำลังเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน บริโภคนิยม วัตถุนิยม

2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพนันขั้นต่อ

การศึกษาถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพนันขั้นต่อนั้น ผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงทฤษฎีทัศนคติ ทฤษฎีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivate Theory) และทฤษฎีการลงโทษ ดังต่อไปนี้

2.3.1 ทฤษฎีทัศนคติ

การนำทฤษฎีทัศนคติมาประกอบการศึกษา เนื่องจากพฤติกรรมการกระทำของบุคคลใดคนนั้น ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากทัศนคติที่มีต่อเรื่องนั้นๆ จึงกล่าวได้ว่าทัศนคติมีส่วนสัมพันธ์กับพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

1) ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติหรือเจตคติ คือความเชื่อที่คงทนที่มนุษย์เรียนรู้มาเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง มันเป็นการรวมตัวของความเชื่อที่ตั้งเป็นระบบคงทน ซึ่งก่อให้เกิดเห็นว่าทัศนคตินั้นเป็นสิ่งที่รวมตัวกันจากความเชื่อเป็นกลุ่ม จนกระทั่งมีความมั่นคงและเป็นระบบในขณะที่ นักจิตวิทยา ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่าเป็นสภาวะความพร้อมของจิตใจ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้เป็นแรงที่กำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องของทัศนคติจึงก่อรูปได้ดังนี้³⁹

(1) เกิดจากการเรียนรู้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมในสังคม

³⁹ สุวัชรีย์ เดชาธรรม. (2544). *ความรู้และทัศนคติของบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล: กรณีศึกษาโรงพยาบาลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. หน้า 13.

(2) การสร้างความรู้สึจากประสบการณ์ของตนเอง

(3) ประสบการณ์ที่ได้รับจากเดิม มีทั้งบวกและลบจะส่งผลถึงทัศนคติต่อสิ่งใหม่ที่กำลังคล้ายคลึงกัน

(4) การเลียนแบบบุคคลที่ตนเองให้ความสำคัญ และรับเอาทัศนคตินั้นมาเป็นของตนเอง

2) องค์ประกอบของทัศนคติ⁴⁰

การแบ่งองค์ประกอบของทัศนคติตามการแบ่งทัศนคติ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

(1) ส่วนความเชื่อและความคิด (Cognitive Component) ซึ่งส่วนใหญ่แล้วหมายถึงความเชื่อหรือความไม่เชื่อความคิดความรู้

(2) ส่วนที่เกี่ยวกับความชอบ (Affective Component) ส่วนนี้เกี่ยวกับส่วนที่เป็นอารมณ์ เช่น ความชอบ ความรัก หรือความไม่ชอบและความเกลียดชัง

(3) ส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำ (Action Component) ส่วนที่เกี่ยวกับความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม

สรุปได้ว่า สิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ แล้วจึงนำไปสู่การตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้ที่เป็นอารมณ์และความรู้สึก (Affective) ความคิด (Cognitive) หรือพฤติกรรม (Behavioral) ดังนั้นการที่บุคลากรขององค์กรมีทัศนคติที่ดีต่อองค์กรที่ตนเองอยู่จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการบริหารจัดการ พัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ

3) ลักษณะของทัศนคติ⁴¹

ลักษณะสำคัญของทัศนคติมี 4 ประการ คือ

(1) ทัศนคติเป็นสภาวะก่อนที่พฤติกรรมได้ตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะ หรือจะเรียกว่าสภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง

(2) ทัศนคติจะมีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะเวลา แต่มิได้หมายความว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง

⁴⁰ สุวัชรีย์ เดชาธรรม, อังแล้วเชิงอรรถที่ 39, หน้า 14.

⁴¹ รุ่งนภา บุญคุ้ม, (2536). *ความพึงพอใจของผู้รับบริการงานบัตรประจำตัวประชาชน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, หน้า 21.

(3) ทักษะคิดเป็นตัวแปรแฝงที่นำไปสู่ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับความรู้สึกนึกคิด ไม่ว่าจะเป็นไปในรูปของการแสดงออกโดยวาจาหรือการแสดงความรู้สึก ตลอดจนการที่จะต้องเผชิญหรือหลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

(4) ทักษะคิดมีคุณสมบัติของแรงจูงใจในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินผลและเลือกสิ่งใด สิ่งหนึ่ง ซึ่งหมายความต่อไปถึงการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย

4) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดทักษะคิด⁴²

ปัจจัยที่ทำให้เกิดทักษะคิดมีที่มาจากประสบการณ์และค่านิยม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) ประสบการณ์ (Experience) การที่บุคคลได้พบเห็นคุ้นเคยหรือทดลองสิ่งใด นับเป็นประสบการณ์โดยตรง (Direct Experience) และการที่บุคคลได้ยิน ได้ฟัง ได้อ่านเกี่ยวกับเรื่องใดนับเป็นประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience)

(2) ค่านิยม (Value) แต่ละบุคคลมีค่านิยมและการตัดสินค่านิยมไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ของสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล

ทั้งประสบการณ์และค่านิยมทำให้แต่ละบุคคลมีทักษะคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แตกต่างกันไป

2.3.2 ทฤษฎีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

1) ความหมายของพฤติกรรมเบี่ยงเบน⁴³

พฤติกรรมเบี่ยงเบน หมายถึง พฤติกรรม ที่แสดงออกมาแล้ว สมาชิกในสังคมยอมรับไม่ได้ และคนส่วนใหญ่จะเห็นว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนมากเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ ไม่ควรประพฤติปฏิบัติ การกำจัดพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งถูกต้องที่ควรพึงกระทำด้วยการประณาม ตั้งข้อรังเกียจ ความหมายของพฤติกรรมเบี่ยงเบนมีผู้สรุปเกี่ยวกับเรื่องความหมายของพฤติกรรมเบี่ยงเบน ว่าเป็นพฤติกรรมที่ละเมิดระเบียบหรือบรรทัดฐานของสังคม ที่กำหนดขึ้นสำหรับบุคคลในแต่ละสถานภาพที่แตกต่างกันนั้นคือ การที่บุคคลสองคนแสดงพฤติกรรมในลักษณะเดียวกัน ก็ไม่ได้หมายความว่าบุคคลทั้งสองนั้นจะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือไม่เบี่ยงเบนเหมือนกัน ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสถานภาพของบุคคล หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนยังหมายถึง พฤติกรรม หรือความประพฤติที่ขัดแย้งกับบรรทัดฐานของกลุ่ม หรือสังคมส่วนรวม และการฝ่าฝืนบรรทัดฐานดังกล่าวเกินกว่าข้อจำกัดซึ่งจะต้องให้การลงโทษ

⁴² วีระพล สุทธิพรพลางกูร และ เฉลียว แก่นจันทร์. (2538). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรชุมชน โครงการวนศาสตร์ชุมชนบนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและกรมป่าไม้. หน้า 131.

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 132.

พฤติกรรมเบี่ยงเบน หมายถึง พฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม เป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับและไม่อาจทนได้ สังคมเห็นว่า เป็นความรับผิดชอบของสังคมและมีผลกระทบต่อสังคมโดยส่วนรวม เช่น ผู้เสพยาเสพติดให้โทษ

2) ความสัมพันธ์ของอาชญากรรมกับพฤติกรรมเบี่ยงเบน⁴⁴

อาชญากรรม คือ พฤติกรรมเบี่ยงเบนประเภทหนึ่งนั่นเองแต่พฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดในสังคม โดยเฉพาะในกรณีที่มีการตีความหมายอาชญากรรมในลักษณะที่ไม่เคร่งครัดตามกฎหมายมากเกินไปนัก กล่าวคือ เพียงแค่รูปแบบของพฤติกรรมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็เพียงพอต่อการเรียกว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนแล้ว คงไม่ต้องรอไปจนกระทั่งให้ศาลตัดสินว่าผิดและถูกลงโทษเสียก่อนจึงจะนำมาตีความว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน อาจกล่าวได้ว่าอาชญากรรมทุกอย่างเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน แต่พฤติกรรมเบี่ยงเบนทุกอย่างไม่ใช่อาชญากรรม อาชญากรรมและการเบี่ยงเบนจึงเป็นปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ซึ่งเราอาจจะวางเป็นกฎทั่วไปว่าการเบี่ยงเบนคือพฤติกรรมที่มักช่วยยู่ให้มีการต่อต้านอย่างไม่เป็นแผน และอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการต่อต้านที่อยู่ภายในวงเขตของการดำเนิน ติเตียน การประณาม หรือไม่ให้เข้าพรรคเข้าพวก ส่วนพฤติกรรมที่มักจะก่อให้เกิดปฏิกิริยา ตอบโต้หรือต่อต้านอย่างเป็นทางการและมีแบบแผน เรียกว่าอาชญากรรม ซึ่งเป็นการทำให้การเบี่ยงเบนกลายเป็นการกระทำผิดไป

การที่คนเรามีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น เกิดจากปัจจัยหลายประการด้วยกันและที่สำคัญ มีดังนี้

(1) ปัจจัยทางชีววิทยา (Biological Factor) เช่น เด็กเกิดมามีความผิดปกติมีความบกพร่องบางอย่างทางร่างกาย เช่น ความผิดปกติของต่อมไร้ท่อ ต่อมไทรอยด์ มักจะเป็นคนอารมณ์หงุดหงิด โกรธง่าย

(2) ปัจจัยทางจิต (Mental Factor) โดยปกติคนเรามักจะไม่กระทำผิด แต่ถ้าจิตใจได้รับความบีบคั้นมากๆ ได้รับความไม่ยุติธรรม เขาคอนนั้นยอมก่ออาชญากรรม ขึ้นได้

(3) ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Factor) สิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เช่น อากาศร้อนเกินไปหรือหนาวเกินไป ทำให้คนอารมณ์หงุดหงิดและกระทำผิดได้ สิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น เกิดความยากจน ครอบครัวแตกแยก ย่อมทำให้คนทำผิดได้

⁴⁴ Baanjomyut. (2560). *พฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant Behavior)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.baanjomyut.com>. [2560, 15 ธันวาคม].

(4) ปัจจัยค่านิยมทางสังคม (Social Factor) เช่น ค่านิยมถือเงินเป็นพระเจ้า ทำให้คนทำผิดเกิดการ โกงกิน (Corruption)

(5) ปัจจัยโครงสร้างทางสังคม (Social Structure Factor) ในสังคมไม่ได้กำหนดบรรทัดฐานทางสังคมไว้อย่างชัดเจนหรือกำหนดไว้แล้ว แต่มิได้มีการอบรม เรียนรู้ กฎหมายไทยคนไทยต้องรู้ แต่คนบางส่วนไม่รู้

ในการพิจารณาพฤติกรรมเบี่ยงเบนควรพิจารณาจากเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ พฤติกรรมนั้นสอดคล้องกับระเบียบและบรรทัดฐานของสังคมหรือไม่ โดยต้องพิจารณาทั้งในด้านของสังคมส่วนใหญ่และสังคมส่วนย่อย ถ้าไม่สอดคล้องก็จัดว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน และพฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดการรับรู้และเกิดปฏิกิริยาของคนในสังคมลักษณะเช่นใด ถ้าไม่ยอมรับ หรือไม่พึงพอใจก็จัดได้ว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน

2.3.3 ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivate Theory)⁴⁵

1) ความหมายของแรงจูงใจ

แรงจูงใจเป็นคำที่ใช้กันมากแต่บางครั้งก็ใช้กันไม่ค่อยถูกต้อง ความจริงแล้วแรงจูงใจใช้เพื่ออธิบายว่าทำไมร่างกายจึงกระทำอย่างนั้น และทำให้เกิดอะไรขึ้นมาบ้าง

คำว่า “แรงจูงใจ” มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Movere” ซึ่งมีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “To Move” อันมีความหมายว่า “เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือชักจูงนำบุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ (To Move a Person to a Course of Action) ดังนั้นแรงจูงใจจึงได้รับความสนใจมากในทุกๆ วงการ

สำหรับโลเวลล์ ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า “เป็นกระบวนการที่ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิดความพยายามเพื่อที่จะสนองตอบความต้องการบางประการให้บรรลุผลสำเร็จ”

ไมเคิล คอมแจน อธิบายว่าการจูงใจเป็นภาวะในการเพิ่มพฤติกรรมการกระทำกิจกรรมของบุคคล โดยบุคคลลงใจกระทำพฤติกรรมนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

สรุปได้ว่า การจูงใจเป็นกระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าโดยจงใจให้กระทำหรือคืนรนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์บางอย่าง ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจเป็นพฤติกรรมที่มีใช่เป็นเพียงการตอบสนองสิ่งเร้าปกติธรรมดา ยกตัวอย่างลักษณะของการตอบสนองสิ่งเร้าปกติ

⁴⁵ Motivation. (2560). *ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivate Theory)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.idis.ru.ac.th>. [2560, 15 ธันวาคม].

คือ การขานรับเมื่อได้ยินเสียงเรียก แต่การตอบสนองสิ่งเร้าจัดว่าเป็น พฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจ เช่น พนักงานตั้งใจทำงานเพื่อหวังความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ

2) แรงจูงใจต่อพฤติกรรมของบุคคลในแต่ละสถานการณ์

แรงจูงใจจะทำให้แต่ละบุคคลเลือกพฤติกรรมเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เหมาะสมที่สุดในแต่ละสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไป พฤติกรรมที่เลือกแสดงนี้ เป็นผลจากลักษณะในส่วนบุคคลสภาพแวดล้อมดังนี้

(1) ถ้าบุคคลมีความสนใจในสิ่งใดก็จะเลือกแสดงพฤติกรรม และมีความพอใจ ที่จะทำกิจกรรมนั้นๆ รวมทั้งพยายามทำให้เกิดผลเร็วที่สุด

(2) ความต้องการจะเป็นแรงกระตุ้นที่ทำให้ทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนอง ความต้องการนั้น

(3) ค่านิยมที่เป็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ เช่น ค่านิยมทางเศรษฐกิจ สังคม ความงาม จริยธรรม วิชาการ เหล่านี้จะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดแรงขับของพฤติกรรมตามค่านิยมนั้น

(4) ทักษะที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็มีผลต่อพฤติกรรมนั้น เช่น ถ้ามีทักษะที่ดีต่อการทำงาน ก็จะทำงานด้วยความทุ่มเท

(5) ความมุ่งหวังที่ต่างระดับกัน ก็เกิดแรงกระตุ้นที่ต่างระดับกันด้วยคนที่ตั้งระดับความมุ่งหวังไว้สูงจะพยายามมากกว่าผู้ที่ตั้งระดับความมุ่งหวังไว้ต่ำ

(6) การแสดงออกของความ ต้องการในแต่ละสังคมจะแตกต่างกันออกไป ตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมของตน ยิ่งไปกว่านั้นคนในสังคมเดียวกัน ยังมีพฤติกรรมในการแสดงความต้องการที่ต่างกันอีกด้วย เพราะเกิดจากการเรียนรู้ของตน

(7) ความต้องการอย่างเดียวกัน ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันได้

(8) แรงจูงใจที่แตกต่างกัน ทำให้การแสดงออกของพฤติกรรมที่เหมือนกัน

(9) พฤติกรรมอาจสนองความต้องการได้หลายๆทาง และมากกว่าหนึ่งอย่างในเวลาเดียวกัน เช่นตั้งใจทำงาน เพื่อไว้เงินเดือนและได้ชื่อเสียงเกียรติยศ ความยกย่องและยอมรับจากผู้อื่น

3) ลักษณะของแรงจูงใจ

แรงจูงใจมี 2 ลักษณะดังนี้

(1) แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motives)

แรงจูงใจภายใน เป็นสิ่งผลักดันจากภายในตัวบุคคลซึ่งอาจจะเป็นเจตคติ ความคิด ความสนใจ ความตั้งใจ การมองเห็นคุณค่า ความพอใจ ความต้องการ ฯลฯ สิ่งต่างๆ ดังกล่าวนี มี

อิทธิพลต่อพฤติกรรมก่อนข้างถาวร เช่น คนงานที่เห็นองค์การ คือสถานที่ให้ชีวิตแก่เขาและครอบครัวเขาก็จะจงรักภักดีต่อองค์การ และองค์การบางแห่งขาดทุนในการดำเนินการก็ไม่ได้จ่ายค่าตอบแทนที่ดีแต่ด้วยความผูกพันพนักงานก็ร่วมกันลดค่าใช้จ่ายและช่วยกันทำงานอย่างเต็มที่

(2) แรงจูงใจภายนอก (extrinsic motives)

แรงจูงใจภายนอกเป็นสิ่งผลักดันภายนอกตัวบุคคลที่มากระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม อาจจะเป็นการได้รับรางวัล เกียรติยศชื่อเสียง คำชม หรือยกย่อง แรงจูงใจนี้ไม่คงทนถาวร บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองสิ่งจูงใจดังกล่าวเฉพาะกรณีที่ต้องการสิ่งตอบแทนเท่านั้น

2.3.4 ทฤษฎีการลงโทษ

มุมมองเกี่ยวกับการลงโทษในยุคแรกๆ เป็นการมองการกระทำผิดว่าเป็นการแหกกฎหรือฝ่าฝืนกฎของสังคม (Rule-breaking) และมองไปถึงพฤติกรรมของอาชญากรรมโดยมุ่งเน้นเรื่องเจตจำนงอิสระ (Free Will) และความสามารถของบุคคลในการในการใช้เหตุผลที่จะตัดสินใจ คำนี้ผลสืบเนื่องอันเกิดจากจากพฤติกรรมของตน ความสามารถตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีอยู่แล้ว ในการที่จะตัดสินใจนี้ขึ้นอยู่กับความคาดหวังระหว่างต้นทุนและผลตอบแทน (Cost and Benefit) ที่จะได้รับจากการกระทำนั้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความสามารถตามธรรมชาติของมนุษย์นี้จะนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำผิด ทฤษฎีการลงโทษได้แก่⁴⁶

1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากระบบการเมืองการปกครอง ศาสนา และระบบสังคมในสมัยอดีตที่ผู้มีอำนาจปกครอง จะใช้วิธีการลงโทษเพื่อการตอบแทนผู้กระทำผิดให้ได้รับโทษ ในลักษณะตาต่อตาฟันต่อฟัน มีการใช้วิธีการที่รุนแรง ทั้งการประหารชีวิต การลงทัณฑ์ทรมานด้วยรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สาสมกับความผิดที่ผู้ผิดได้กระทำลงไป และเพื่อให้ผู้กระทำผิดสารภาพและเพื่อทำให้รู้สำนึกถึงความผิดในการกระทำของตนทฤษฎีนี้มีแนวคิดในการลงโทษว่าผู้กระทำผิดมีเจตจำนงเสรี (Free Will) ในการที่จะคิด ตัดสินใจ และกระทำการด้วยตนเอง ประกอบกับมนุษย์มีความมีความสามารถในการใช้เหตุผล เมื่อตัดสินใจทำสิ่งใดลงไปจึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนอย่างเต็มที่ เมื่อกระทำผิดจึงต้องรับผิดชอบต่อความผิดและสมควร ได้รับการลงโทษ

2) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory)

⁴⁶ แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2551). *หลักกฎหมายอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 30.

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการลงโทษนั้นสามารถข่มขู่และยับยั้งตัวผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษ และบุคคลอื่นที่เห็นตัวอย่างทำให้เกิดความเกรงกลัวโทษจนไม่กล้ากระทำผิดขึ้นอีก การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ

(1) เพื่อยับยั้งตัวผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีก เพราะเกิดความกลัวเกรงในโทษที่ได้รับ อันเป็นผลให้ตัดโอกาสที่จะกระทำผิดขึ้นอีก (Incapacitation)

(2) เพื่อยับยั้งบุคคลอื่นมิให้กระทำผิด เนื่องจากได้เห็นผลร้ายของการกระทำผิดและการได้รับโทษ จนไม่อยากจะกระทำผิดเพราะเกรงกลัวในโทษ การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งนี้อาจกล่าวได้ในอีกความหมายหนึ่ง คือ เป็นการป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดขึ้นอีกนั่นเอง ซีซาร์ เบ็คคาเรีย อธิบายว่า การลงโทษที่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำผิดได้นั้นควรจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ

ประการแรก การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว

ประการที่สอง ความแน่นอนในการลงโทษ และ

ประการที่สาม ความเคร่งครัดหรือความรุนแรงในการลงโทษ

3) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitative Theory)⁴⁷

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี เพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำผิดซ้ำ รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงต้องมีการให้การเรียนรู้ การอบรม การฝึกอาชีพให้เพียงพอที่เขาจะใช้ในการดำเนินชีวิตได้ รวมทั้งการพยายามช่วยให้ผู้กระทำผิดไม่รู้สึกมีปมด้อยจากการที่ได้รับการลงโทษไปแล้ว สำหรับหลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู ประกอบด้วย

(1) หลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดต้องประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขาโดยให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น

(2) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล

(3) เมื่อผู้กระทำผิดแก้ไขดีดั้งเดิมแล้วให้หยุดการลงโทษ และให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง

⁴⁷ แสวง บุญเฉลิมวิภาส. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 46. หน้า 31.

2.4 ทักษะและพฤติกรรมความเสี่ยงโชคในประเทศไทย

ในการจัดการเสี่ยงโชคนั้นผู้ประกอบการมักใช้การส่งเสริมการตลาดเพื่อสร้างทัศนคติด้านบวกต่อผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อหรือบริโภคผลิตภัณฑ์ อาทิเช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การสื่อสารผ่านพนักงานขาย การส่งเอกสารแนะนำสินค้าผ่านไปรษณีย์ ออนไลน์ หรือกิจกรรมส่งเสริมการขาย เป็นต้น

2.4.1 ทักษะต่อการพนันของประชาชน

การพนันมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อและค่านิยมทางวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรมสาธารณรัฐเกาหลีใช้การพนันเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากปัญหาที่กำลังเผชิญส่วนสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมองการพนันเป็นช่องทางหารายได้ที่รวดเร็ว ในขณะที่สาธารณรัฐประชาชนจีนใช้การพนันเพื่อสังคมและวัฒนธรรมเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมมีการถ่ายทอดไปยังคนรุ่นต่อไป เด็กในสังคมที่มีความเชื่อและค่านิยมที่ไม่เป็นลบต่อการพนันก็จะรับการถ่ายทอดและเรียนรู้ไปด้วย เช่น เด็กในสาธารณรัฐประชาชนจีนจะได้รับรู้การเล่นการพนันไปจนถึงการอนุญาตจากผู้ปกครองให้ร่วมเล่นย่อมจะมีโอกาสสูงที่จะเป็นนักพนัน รวมทั้งมีผลต่อรูปแบบการเล่นพนันด้วยในการศึกษาระบุว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นชาติที่เล่นการพนันมากที่สุดในโลก โดยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต⁴⁸

งานวิจัยหลายชิ้นในประเทศไทยมีข้อสรุปว่า คนไทยจำนวนมากไม่ได้มีทัศนคติเชิงลบต่อการพนัน เช่น จากงานวิจัยของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้บริโภคจำนวน มากมองว่า “การพนัน” โดยตัวมันเองไม่ใช่ความผิด แต่เป็นความผิดเพราะกฎหมาย⁴⁹ นอกจากนี้สังคมไทยยังมีค่านิยมเรื่องเชื่อโชคกลางและอำนาจดลบันดาล ซึ่งมีผลต่อนิสัยพนัน คือ เชื่อว่า การเสี่ยงโชคเป็นหนทางที่จะร่ำรวยได้⁵⁰ พบว่า นักศึกษา 527,636 (ร้อยละ 28 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยทั่วประเทศ) ระบุว่า เคยเล่นพนันไพ่ บิงโก หว่ยใต้ดิน สลากกินแบ่งรัฐบาล บอล และตู้ม้า

⁴⁸ ศรีณพงษ์ เทียงธรรม. (2557). *การกำกับการส่งเสริมการขายด้วยวิธีการเสี่ยงโชค*. มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ โดยแผนงานการขับเคลื่อนสังคมและนโยบายสาธารณะเพื่อลดผลกระทบจากการพนัน สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). หน้า 8.

⁴⁹ นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2560). *กฎหมายเกี่ยวกับการพนันในประเทศไทย*. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://gamblingstudy-th.org/document_research/73/1/4 [2560, 15 ธันวาคม].

⁵⁰ วรัญญา ทศนิศรีวงศ์. (2560). *กฎหมายการพนัน*. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://gamblingstudy-th.org/document_research/113/1/4/gamblinglaw [2560, 15 ธันวาคม].

มากที่สุดตามลำดับ และมีความเห็นว่า ผลกระทบของการพนันไม่ว่าจะต่อต้านการเรียน ด้านครอบครัว ด้านเพื่อนสนิท ด้านคนรัก หรือด้านการทำงาน ทั้งหมดอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยระดับผลกระทบอยู่ระหว่าง 1.82 ถึง 1.99 จากระดับสูงสุดคือ 5.00 จึงสรุปได้ว่าผู้บริโภคจำนวนหนึ่งไม่ได้ตระหนักถึงโทษของการพนันมากไปกว่าเรื่องโอกาส เสียทรัพย์สินหนี้สิน การถูกคุกคามเฉพาะกรณีไม่ชำระหนี้พนัน ผู้บริโภคไทยจำนวนมากไม่ได้มีทัศนคติเชิงลบต่อการพนัน และไม่ได้ตระหนักว่าการพนันสามารถสร้างให้เกิดปัญหาสำคัญ ใดๆ⁵¹

ข้อเท็จจริงจากหลักฐานเชิงประจักษ์ การพนันสร้างปัญหา ตัวอย่างเช่น การพนันระดับที่เป็นปัญหา (Problem Gambling) หรือโรคติดพนัน (Pathological Gambling) สามารถสร้างผลกระทบทางการเงิน งาน สุขภาพจิตเรื่องความห่อหุ้มซึมเศร้า และยังมีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพร่างกายเรื่องโรคหอบหืด ปอดและภาวะนำหนักเกิน สำหรับเด็กและวัยรุ่น ผลเสียของการพนันจะยิ่งมากกว่าผู้ใหญ่ในเรื่องขาดทักษะชีวิต ความฉลาดทางสังคม มีโอกาสเกิดโรคจิตเวช ติดสารเสพติด พฤติกรรมลักขโมย นี้ออล ฤษยา เกิดความอยากต่อเรื่องการพนันทุกชนิด ความสามารถในการตัดสินใจช้า การไม่อดทนรอคอยกับสิ่งที่พอใจหรือขาดความยับยั้งชั่งใจ⁵²

การที่สมองของเด็กและวัยรุ่นที่พัฒนายังไม่สมบูรณ์ ส่วนที่มีหน้าที่ควบคุมระบบความคิดและการตัดสินใจจึงยังไม่พัฒนาเท่าผู้ใหญ่ มีผลให้วัยรุ่นมักตัดสินใจโดยใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล การถูกช่วยจากการพนันรวมทั้งกิจกรรมเสี่ยงโชคที่คล้ายการพนันทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกได้มาก ไม่ว่าจะทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนาน หรือความรู้สึกหงุดหงิด แต่ไม่ว่าจะทางใดก็ทำให้เกิดความรู้สึกอยากเล่นพนันได้ทั้งสิ้น⁵³

สรุป ผู้บริโภคจำนวนมากไม่ได้ตระหนักถึงปัญหาที่มาจากการเล่นพนัน และไม่คิดว่า การพนันเป็นสิ่งผิด แต่จะผิดก็ต่อเมื่อกฎหมายระบุไว้ว่าผิด ดังนั้น รายการส่งเสริมการขายประเภทเสี่ยงโชคที่ได้รับอนุญาตจึงถูกมองว่า ไม่ได้สร้างผลกระทบใดในเชิงลบต่อสังคม

⁵¹ มนฤดี กิรติพรานนท์. กมลทิพย์ อาร์ธอส และ วิษณุ วงษ์สินศิริกุล. (2560). *ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.gamblingstudy-th.org/document_research/121/2/4/ [2560, 15 ธันวาคม].

⁵² พรจิรา ปรีวัชรากุล. (2558). *แกะรอยหยักสมองมองผลกระทบของการพนัน*. กรุงเทพฯ: โครงการขับเคลื่อนสังคมและนโยบายสาธารณะเพื่อลดปัญหาการพนัน มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์. หน้า 73.

⁵³ สุพร อภินันท์เวช. (2555). *เยาวชนกับการพนันในมุมมองของจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดการความรู้เพื่อขับเคลื่อนสังคมปลอดภัย มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์. หน้า 21.

2.4.2 การขออนุญาตจัดกิจกรรมเสี่ยงโชค⁵⁴

ประเทศไทยยึดถือบรรทัดฐานตาม มาตรา 8 ของพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ที่ควบคุมการจัดกิจกรรมประเภทเสี่ยงโชค ซึ่งระบุว่า “การจัดให้มีการแถมพหหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชค โดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้าหรืออาชีพ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตก่อนจึงจะทำได้” จึงสรุปได้ว่า การเสี่ยงโชคคือการพนันประเภทที่ทำได้เพื่อประกอบกิจการค้าหรืออาชีพเมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน

การขออนุญาตจัดให้มีการแถมพหหรือรางวัลด้วยการเสี่ยงโชค มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2505) และกฎกระทรวง ฉบับที่ 17 (พ.ศ.2503) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ถึงฉบับที่ 44 (พ.ศ.2548) มีค่าธรรมเนียมเริ่มต้นที่ 300 บาท สูงสุดไม่เกิน 9,000 ต่อการจัดรายการเสี่ยงโชคไม่เกิน 1 วันถึง 365 วันตามลำดับ ผู้เป็นเจ้าของงานออกใบอนุญาต คือ ผู้อำนวยการสำนักงานการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครองสำหรับกรุงเทพมหานคร และนายอำเภอ หรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแห่งท้องที่ สำหรับจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร

แนวปฏิบัติ เจ้าพนักงานมีระยะเวลาพิจารณาอนุญาตภายใน 90 วัน โดยเฉพาะกรณีใช้วิธีส่ง SMS ในการเสี่ยงโชคระเบียบการขออนุญาตยังเปิดกว้างและอำนวยความสะดวกมากกว่า คือ ผู้ขออนุญาตไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ขึ้นเอง หรือเป็นผู้แทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์แต่เพียงผู้เดียวในประเทศไทย

นอกจากนี้ ด้านถ้อยคำในกฎหมายเกี่ยวกับ “สถานที่จัดกิจกรรม” ถูกตีความว่า หมายถึงสถานที่ที่จับฉลาก ไม่ใช่ครอบคลุมทั้งประเทศไทยในทีเดียวก็ตามที่ประชาชนสามารถส่งชิ้นส่วนตามเงื่อนไขหรือส่ง SMS เข้าร่วมกิจกรรมได้ ซึ่งเป็นการตีความที่มีผลให้ผู้ประกอบการสามารถเลือกพื้นที่ที่จะไปขออนุญาตได้ เช่น ไปยื่นขอ ณ อำเภอหนึ่งในประเทศไทย แม้กิจกรรมนั้นจะกระทำกว้างขวางไปทั่วประเทศก็ตาม

จากค่าธรรมเนียมที่ถูกเพียง 300-9,000 บาท เมื่อเทียบกับการจัดกิจกรรมที่อาจสร้างยอดขายจำหน่ายผลิตภัณฑ์ได้สูง และการมีกรอบเวลาให้เจ้าหน้าที่ต้องออกใบอนุญาตให้ทันภายในเวลาที่กำหนด การเปิดกว้างให้ยื่นขอ ณ เขตปกครองใดก็ได้ที่ผู้จัดจะไปจับรางวัล แม้จะเป็นกิจกรรมที่

⁵⁴ ศรัณยพงศ์ เทียงธรรม. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 48. หน้า 10.

กระทำกว้างทั่วประเทศก็ตาม จึงสรุปว่า กิจกรรมประเภทนี้ทำได้ง่าย ขออนุญาตได้ง่ายและได้รับความสะดวกจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.4.3 ความแพร่หลายของกิจกรรมเสี่ยงโชค⁵⁵

จากการวิจัยเชิงสำรวจโดยนิตยสารมาร์เก็ตเรียร์ โดยใช้แบบสำรวจเก็บข้อมูลผู้บริโภคที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไปทั่วประเทศจำนวน 787 รายในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557 เพื่อศึกษาทัศนคติของและพฤติกรรมผู้บริโภคเกี่ยวกับลอตโตโต้มาร์เก็ตตั้งรวมทั้งทัศนคติต่อการพนัน พบว่าร้อยละ 62.1 เคยร่วมกิจกรรมเสี่ยงโชค โดยร้อยละ 44.3 ร่วมกิจกรรมของผลิตภัณฑ์กลุ่มชาเขียวมากที่สุด และร้อยละ 59.0 ส่งเสี่ยงโชคอย่างน้อย 1 ครั้ง ขึ้นไปต่อเดือน ในจำนวนนี้ ร้อยละ 3.6 เป็นผู้ส่ง ไม่น้อยกว่า 10 ครั้ง ขึ้นไปต่อเดือน ซึ่งสรุปโดยรวมด้านพฤติกรรมว่า ลอตโตโต้มาร์เก็ตตั้งเข้าถึงผู้บริโภคอย่างแพร่หลาย

ด้านทัศนคติต่อลอตโตโต้มาร์เก็ตตั้ง พบว่า ผู้บริโภคเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่งตั้งแต่ร้อยละ 28.3 – 52.2 ว่า ลอตโตโต้มาร์เก็ตตั้งดีกว่าการซื้อหวยใต้ดิน ลุ้นรางวัลได้หลายครั้งไม่เสียภาพลักษณ์ มีรางวัลสูงใจ เล่นได้สะดวกและแม้จะไม่ถูกรางวัลก็ยังได้บริโภคผลิตภัณฑ์ และผู้บริโภคร้อยละ 30.1 เห็นว่า กิจกรรมประเภทนี้เป็นกำไรมากกว่ากำไรให้ลูกค้า และอีกร้อยละ 17.5 เห็นว่าเป็นการสร้างความบันเทิง สรุปโดยรวมว่า ประชาชนมีทัศนคติไปในเชิงบวกต่อลอตโตโต้มาร์เก็ตตั้ง

จากข้อมูลไม่เป็นทางการของเจ้าพนักงานปกครองผู้ออกตรวจสถานที่จับสลากเสี่ยงโชค ผลิตภัณฑ์พบว่าการจัดกิจกรรมมีผู้บริโภคร่วมส่งเสี่ยงโชควันละประมาณ 700,000 คน

ในรอบ 5 เดือน (เมษายน–สิงหาคม พ.ศ. 2557) พบว่า มีการยื่นขออนุญาตจัดกิจกรรมเสี่ยงโชค 239 รายการ หรือเฉลี่ยเดือนละ 48 รายการ ตัวเลขนี้ทำให้เห็นภาพได้ว่า ผู้บริโภคไทยได้พบกับรายการการตลาดเสี่ยงโชคเดือนละ 48 รายการ หรือเฉลี่ยวันละ 1.6 รายการใหม่ ๆ เกิดขึ้นทุกวัน

จากข้อมูลข้างต้นกล่าวได้ว่า ลอตโตโต้มาร์เก็ตตั้งแพร่หลายมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นมากต่อเนื่องไปอีก ในประเทศไทย เนื่องจากกฎหมายอนุญาตให้ทำได้ รวมทั้งระเบียบที่อำนวยความสะดวกในการอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบการค้าหรืออาชีพ ผลิตภัณฑ์หลายชนิดที่จัดกิจกรรมลักษณะนี้ประสบความสำเร็จด้านยอดขาย อีกทั้งผู้บริโภคยังมีทัศนคติเชิงบวกว่า เป็นการคืนกำไรของผู้ประกอบการ และซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อโอกาสในการเสี่ยงโชคด้วยความหวังว่าจะได้รับรางวัล

⁵⁵ ศรีณยพงศ์ เทียงธรรม. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 48. หน้า 11.

2.4.4 การส่งเสริมการขายด้วยการให้รางวัลด้วยการเสี่ยงโชคในบางประเทศ⁵⁶

การส่งเสริมการขายที่มีการแจกรางวัลด้วยการเสี่ยงโชคในหลายประเทศที่ศึกษา มีเงื่อนไขที่มุ่งเน้นการคุ้มครองสังคมจากสิ่งชั่วอยู่ในลักษณะการพนัน กำกับควบคุมไม่ให้มีการสร้างค่านิยมเรื่องเสี่ยงโชค และมุ่งเน้นการลดแรงจูงใจของผู้ประกอบการในการจัดกิจกรรมสามารถสรุปกลุ่มประเทศตามมาตรการควบคุมกำกับกิจกรรมการส่งเสริมการขายด้วยการเสี่ยงโชคได้ 6 กลุ่มคือ

กลุ่มประเทศที่มีความแตกต่างจากประเทศไทยน้อย คือสามารถจัดกิจกรรมนี้ได้ เช่น โรมาเนีย ราชอาณาจักรสเปน

กลุ่มประเทศที่อนุญาตให้ทำได้ แต่มุ่งเน้นมาตรการด้านภาษีและค่าปรับกรณีกระทำผิดที่สูง โดยอาจจะสูงถึง 100 ล้านบาท เช่น สหราชอาณาจักร เนเธอร์แลนด์ สหรัฐอาหรับเอมิเรต ราชอาณาจักรนอร์เวย์ สาธารณรัฐโปรตุเกส สาธารณรัฐตุรกี เครือรัฐออสเตรเลีย รวมทั้งประเทศญี่ปุ่น

กลุ่มประเทศที่ให้ขออนุญาตจัดกิจกรรมเสี่ยงโชคได้ โดยการพิจารณาอนุญาตจะพิจารณาเป็นการขออนุญาตจัดพนันเกมสล็อตเตอรี เช่น สหพันธรัฐรัสเซีย เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน

กลุ่มประเทศที่อนุญาตให้ทำได้แต่มีเงื่อนไขมากในการจัด เพื่อมิให้สร้างค่านิยมเรื่องโชครวยด้วยโชค เช่น ญี่ปุ่น ที่กำกับมูลค่าสูงสุดของของรางวัลไม่เกิน 20 เท่าของผลิตภัณฑ์ที่จัดกิจกรรม มูลค่ารวมของรางวัลต้องไม่เกิน 30,000 บาท

กลุ่มประเทศที่อนุญาตให้ทำโดยต้องมีเงื่อนไขที่ชัดเจนว่า ต้องไม่มีการจ่ายสิ่งใดแม้แต่การต้องซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้รับสิทธิในการเสี่ยงโชค กล่าวคือ ต้องมีช่องทางร่วมเสี่ยงโชคแบบฟรีโดยไม่ต้องซื้อผลิตภัณฑ์ไว้ด้วยเสมอ พร้อมระบุข้อความว่า การซื้อไม่ได้เพิ่มโอกาสในการได้รับรางวัล เช่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา

กลุ่มประเทศที่จำกัดการอนุญาต โดยใช้เงื่อนไขที่เป็นหลักการ เช่น ไม่อนุญาตให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดที่บิดเบือนการตัดสินใจในทางเศรษฐศาสตร์ เช่น เดนมาร์ก หรือไม่อนุญาตให้จัดรายการส่งเสริมการขายที่มีอำนาจในการกระตุ้นกดดันการซื้อ เช่น มีการให้รางวัลที่สูงในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น กลุ่มประเทศเหล่านี้ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เครือรัฐออสเตรเลีย หรือกำหนดเงื่อนไขว่าต้องเป็นองค์กรการกุศลที่ได้รับอนุญาตแล้วเท่านั้น เช่น ราชอาณาจักรสวีเดน

⁵⁶ ศรีณพวงศ์ เทียงธรรม. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 48. หน้า 12.

2.4.5 ผลการสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมความเสี่ยงโชค⁵⁷

ผลการสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมความเสี่ยงโชคของกลุ่มผู้บริโภคทั่วไปและกลุ่มเยาวชนพบว่า “ทั้งสองกลุ่มมีผู้เคยร่วมส่งเสียงโชคกว่าครึ่งหนึ่งของทั้งหมด เฉพาะผู้ที่เคยส่งเสียงโชคจำนวนกว่าครึ่งหนึ่งเคยส่งสูงสุด 1-3 ครั้งต่อเดือน โดยกลุ่มเยาวชนมีจำนวนผู้ที่เคยส่งสูงสุดต่อเดือน 4-6 ครั้งมากกว่ากลุ่มผู้บริโภคทั่วไป กว่าหนึ่งในสามเห็นว่า กิจกรรมส่งเสียงโชคเป็นการกินกำไรให้ผู้บริโภค ไม่ได้ฝึกกฎหมาย ผู้จัดไม่ได้ทำผิดจรรยาบรรณหรือจริยธรรมใดๆ และเห็นด้วยว่าการเสี่ยงโชคเหนือกว่าการเล่นหวยใต้ดินในด้านความสะดวก รางวัล การมีผลิตภัณฑ์ให้ใช้หรือบริโภคแม้จะไม่ได้รับรางวัลใดๆ จากการเสี่ยงโชค”

ในทางวิชาการอาจกล่าวได้ว่ารูปแบบของทัศนคติและพฤติกรรมในการเสี่ยงโชคนั้นมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยในกลุ่มผู้เล่นการพนันที่มีอายุมากและผู้ที่มีอายุน้อย กล่าวคือ

1) สำหรับผู้เล่นการพนันที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป “กิจกรรมการตลาดเสี่ยงโชค กระตุ้นพฤติกรรมและมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมร่วมเสี่ยงโชค และการร่วมกิจกรรมเสี่ยงโชคเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อการพนัน”

2) สำหรับกลุ่มเยาวชนที่มีอายุ 15-25 ปี “กิจกรรมการตลาดเสี่ยงโชค กระตุ้นพฤติกรรมและมีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรมร่วมเสี่ยงโชค พร้อมๆ กับมีอิทธิพลต่อการเกิดทัศนคติเชิงบวกต่อการพนัน และพฤติกรรมและทัศนคติที่ร่วมกันมีอิทธิพลให้เกิดความโน้มเอียงที่จะเสพติดการเสี่ยงโชคพนันได้”

2.4.6 กรอบมาตรการการกำกับกิจกรรมส่งเสริมการขายด้วยการเสี่ยงโชค⁵⁸

การตลาดเสี่ยงโชคและการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อร่วมเสี่ยงโชคเป็นปัจจัยสาเหตุที่มีผลต่อความโน้มเอียงที่จะเสพติดการเสี่ยงโชคพนัน ข้อค้นพบนี้นำมาสู่ข้อเสนอเรื่องการปกป้องเด็กและเยาวชนรวมทั้งกลุ่มผู้เปราะบางจากการตลาดเสี่ยงโชคโดยไม่มีพ่อแม่ เพื่อตัดปัจจัยสาเหตุที่นำไปสู่ความโน้มเอียงที่จะเสพติดการเสี่ยงโชคพนัน

จากการเปรียบเทียบมาตรการการกำกับดูแลการเสี่ยงโชคนำมาสู่ข้อเสนอด้านการคุ้มครองสังคม ทั้งด้านการสร้างความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคในกิจกรรมเสี่ยงโชค การสื่อสารผลกระทบทางลบที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้เพื่อประกอบการตัดสินใจร่วมหรือไม่ร่วมกิจกรรม และการกำหนดเงื่อนไขการอนุญาตที่รัดกุมเพื่อสื่อสารกับสังคมว่ากิจกรรมประเภทนี้ แม้

⁵⁷ ศรีณยพงศ์ เทียงธรรม. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 48. หน้า 13.

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

ไม่ได้ห้ามทั้งฝ่ายผู้จัดและผู้บริโภคตามแนวความคิดการค้าเสรี แต่ภาครัฐไม่ได้ส่งเสริมสนับสนุน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำให้สังคมมีค่านิยมเสี่ยงโชคและอาจจะส่งผลกระทบต่อสังคมได้ เช่นเดียวกับการอนุญาตการพนัน

2.5 ข้อดีข้อเสียของการพนันขั้นต่อ

การศึกษาถึงข้อดีข้อเสียของการพนันขั้นต่อนั้น ผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงข้อดีข้อเสียของการพนันขั้นต่อด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ดังต่อไปนี้

2.5.1 ข้อดีข้อเสียของการพนันขั้นต่อด้านเศรษฐกิจ

ในขณะที่ผลตอบแทนคือสิ่งเข้ายวนให้คนนิยมเล่นการพนัน อีกด้านหนึ่งผลประโยชน์จากการเปิดให้มีการเล่นพนันยังถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของรัฐ ผู้ปกครองอีกด้วย ดังที่มีการศึกษาพบว่า ในช่วงศตวรรษที่ 16 ถึง 17 ระหว่างรัชสมัยของ Queen Elizabeth และ Queen Anne ผลจากการออกลอตเตอรี่ของรัฐบาลอังกฤษ ทำให้รัฐมีรายได้มหาศาลสามารถนำมาใช้ในกิจการต่างๆ เช่น การจัดการประปาในลอนดอน การจ่ายเงินให้แก่ข้าราชการ รวมถึงการใช้เป็นเงินทุนในการสร้างอาณานิคมในทวีปอเมริกา เช่นเดียวกับในอเมริกาเหนือที่การพนันเริ่มแพร่กระจายเข้าไปในศตวรรษที่ 18 และการออกลอตเตอรี่ได้กลายเป็นแหล่งเงินได้สำคัญในโครงการสาธารณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างถนน สะพาน มหาวิทยาลัย รวมถึงการถูกนำไปใช้เป็นเงินทุนในการสร้างโบสถ์ เรียกได้ว่าผลกำไรจากกิจกรรมการพนันของรัฐถูกนำไปใช้ทำนุบำรุงบ้านเมืองในด้านสาธารณูปโภค การศึกษา และการศาสนา อย่างไรก็ตาม การพนันเพียงจะถูกทำให้เป็นการพาณิชย์ที่ถูกกฎหมายและขยายตัวอย่างกว้างขวางเมื่อไม่นานมานี้⁵⁹

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินนโยบายการพนันเสรีใน Las Vegas ของ William Thompson (1994) พบว่า การอนุญาตให้มีสถานคาสิโนถูกกฎหมาย ทำให้ Las Vegas ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนอย่างน้อย 3 ประการ คือ ประการแรก การพนันนำมาซึ่งรายได้ในรูปแบบที่รัฐจัดเก็บและนำมาใช้สร้างและบำรุงบริการสาธารณะต่างๆ ประการที่สอง การพนันทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 60 และประการสุดท้าย การพนันทำให้ตัวเลขทางเศรษฐกิจของ Las Vegas สะท้อนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วที่สุดในสหรัฐอเมริกา

⁵⁹ สติธร รัตนวิโชติ. (2554). การพนันในมิติทางสังคม เศรษฐกิจและกฎหมาย. *วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ*, 2(4), หน้า 92.

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยอีกจำนวนหนึ่งได้ออกมามากัดค้านข้อสรุปดังกล่าว โดยตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเงินรายได้ในรูปแบบภาษีที่รัฐจัดเก็บได้เพิ่มมากขึ้นว่าอาจไม่คุ้มค่ากับรายจ่ายที่รัฐต้องสูญเสียไปกับการเยียวยาปัญหาต่างๆ ที่ติดตามมา เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสุขภาพ เป็นต้น

การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของการพนัน โดยพิจารณาเพียงแค่ผลประโยชน์และความคุ้มค่าที่รัฐได้รับจากการดำเนินนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการพนันนั้นอาจไม่เพียงพอต่อการสะท้อนผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการเปิดให้มีการเล่นพนันโดยเสรีได้ทั้งหมด เนื่องจากการพนันยังอาจถูกมองในแง่โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจได้อีกด้วย

ถึงแม้ว่าผลประโยชน์ตอบแทนทางเศรษฐกิจมักถูกหยิบยกขึ้นเป็นข้อดีของการทำให้การพนันเป็นธุรกิจที่ถูกต้องและเปิดเผย โดยเฉพาะข้อดีในแง่การสร้างรายได้ในรูปแบบให้แก่รัฐบาล และในแง่ของการสร้างธุรกิจต่อเนื่องซึ่งนำไปสู่การสร้างเงินสร้างงาน สร้างความเจริญให้แก่ชุมชนที่มีสถานการพนันไปตั้งอยู่ แต่ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเหล่านี้ในอีกมุมหนึ่งก็ถูกตั้งคำถามด้วยเช่นกันว่า ธุรกิจการพนันได้ทำให้เกิดการผลิตอะไรขึ้นมาใหม่เหมือนธุรกิจอื่นๆ อย่างเช่น ธุรกิจสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า หรือรถยนต์หรือไม่ หรือโดยเนื้อแท้แล้วผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพนันเป็นเพียงธุรกิจเกี่ยวเนื่อง (ที่เป็นทางตรง เช่น การผลิตอุปกรณ์เกี่ยวกับการพนัน การจ้างงานแก่คนที่ทำหน้าที่ในสถานการพนัน ฯลฯ หรือโดยอ้อม เช่น ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจอาหาร ร้านค้าที่เชื่อมสัมพันธ์กับสถานการพนัน เป็นต้น) เท่านั้น ในขณะที่ในแง่รายได้เอง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการควบคุมผลประโยชน์ในรูปแบบของรัฐ ให้สามารถเก็บได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยและมั่นใจได้ว่าจะไม่รั่วไหล และผลประโยชน์ไม่ไปตกแก่ใครคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มทุนใดกลุ่มทุนหนึ่ง จนเข้าลักษณะการกีดกันทุจริต ทำให้แทนที่รัฐจะได้รับประโยชน์จากการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมายแต่กลับกลายเป็นเครื่องมือแสวงประโยชน์ของคนบางกลุ่มไป ซึ่งมาตรการหรือนโยบายเหล่านี้มีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับประเด็นทางสังคมที่กล่าวมาแล้ว และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยมาตรการทางกฎหมายในการวางกรอบกติกาและบังคับควบคุมให้กติกาทั้งหลายดำเนินไปได้ อย่างถูกต้องและเที่ยงธรรม ข้อถกเถียงเกี่ยวกับการพนันที่สำคัญอีกประการหนึ่งจึงเป็นเรื่องในเชิงกฎหมายที่มุ่งหาข้อสรุปว่า การพนันควรเป็นสิ่งถูกหรือผิดกฎหมาย และมาตรการทางกฎหมายในลักษณะใดที่รัฐควรนำมาบังคับใช้กับเรื่องการพนัน⁶⁰

⁶⁰ สติธร ชนานธิโชติ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 59. หน้า 94.

2.5.2 ข้อดีข้อเสียของการพนันขั้นต่อด้านสังคม

ข้อดีข้อเสียของการพนันขั้นต่อด้านสังคมนับเป็นประเด็นสำคัญที่มักถูกยกขึ้นเพื่อพิจารณาว่าสังคมนั้นๆ ควรยอมรับการพนันหรือไม่ ในระดับใด ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับการพนันโดยอาศัยทฤษฎีที่เน้นศึกษาทางด้านสังคมจึงเป็นเรื่องที่มีผู้ทำการศึกษาเป็นจำนวนมาก และต่างพยายามหาข้อสรุปที่เหมาะสมเป็นคำตอบให้แก่สังคมที่ทำการศึกษา จากการสำรวจผลงานการศึกษาวิจัยในกลุ่มนี้ พบว่ามีทั้งผลงานที่ได้ข้อสรุปเป็นการยืนยันถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการพนันอยู่ในสังคม และผลการศึกษาที่พยายามชี้ให้เห็นว่าการมีอยู่ของการพนันส่งผลลบต่อสังคมมากกว่าผลประโยชน์ตอบแทนที่ได้รับ⁶¹

งานวิจัยชิ้นแรกๆ ในสหรัฐอเมริกาที่เริ่มมองการพนันเป็นกิจกรรมนันทนาการ (Recreation) มากกว่าพฤติกรรมที่ก่อปัญหาสังคมปรากฏออกมาในรูปวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก โดย E.C. Devereux (1949) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้อาศัยทฤษฎีโครงสร้าง-การหน้าที่ (Structural-Functional Theory) ทำการศึกษาเรื่อง “The Sociology of Gambling” เมื่อปี ค.ศ. 1949 พบว่าหากพิจารณาอย่างละเอียดโดยทฤษฎีทางสังคมวิทยาแล้ว การพนันไม่ใช่พฤติกรรมที่เลวร้ายจนต้องกำจัดให้หมดสิ้นไปจากสังคม ในขณะที่เดียวกันก็มีใช้กิจกรรม โดยธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่จำเป็นต้องมีกรอบกติกาใดๆ เข้าไปควบคุมดูแล Devereux มองว่าการพนันเป็นกิจกรรมทางสังคมที่ยอมรับได้ เนื่องจากผู้ที่เล่นการพนันส่วนใหญ่ไม่ได้เล่นการพนันแบบหามรุ่งหามค่ำ หรือติดการพนันจนจมมด แต่จะเล่นในแบบของการหย่อนใจหรือเล่นกันสนุกๆ ในหมู่ญาติมิตร ถึงจะเล่นเสียก็ไม่ทำให้ครอบครัวหรือตัวเองเดือดร้อนในการครองชีพ สำหรับปัญหาที่เกิดจากความเชื่อมโยงระหว่างการเล่นการพนันกับองค์การอาชญากรรมนั้นก็ไม่ได้เป็นปัญหาภัยร้ายแรงถึงกับทำลายระเบียบสังคมจนเสียหายยับเยิน เพราะเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแวดวงเฉพาะที่ไกลหูไกลตาประชาชนทั่วไป และยังเป็นช่องทางให้ผู้ที่ประสบปัญหาความ คับข้องใจ มีโอกาสได้แสวงหาและกระทำตามค่านิยมที่ไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากระบบสังคมเศรษฐกิจหลักของสังคมส่วนรวม และการกระทำเช่นนั้นก็ไม่ได้สร้างปัญหาภัยร้ายแรงถึงขนาดทำลายระเบียบสังคมแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม การปล่อยให้การเล่นการพนันเป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมสามารถกระทำได้โดยไม่มีระเบียบกฎเกณฑ์ใดๆ เข้าไปกำกับดูแลเลยก็ไม่ถูกต้องเสียทีเดียว การจัดให้การพนันเป็นกลไกควบคุมทางสังคม (Mechanism of Social Control) ที่เปิดโอกาสให้สมาชิกในสังคมได้ระบายออก

⁶¹ สติธร ชนานธิโชติ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 59. หน้า 96.

ซึ่งความคับข้องใจในขนาดที่เหมาะสมและไม่ก่อผลร้ายแรงต่อสังคมโดยรวมยังเป็นเรื่องที่สมาชิกในสังคมจะต้องมีความตระหนักรู้และร่วมกันแสวงหากระบวนการที่เหมาะสมเข้าไปจัดระเบียบ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยของนักจิตวิทยา เช่น ของ David C. McClelland สนับสนุนข้อสรุปข้างต้นของ Bloch และอธิบายเพิ่มเติมถึงอิทธิพลของแรงผลักดันภายในใจที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์ที่สังคมมองว่าเป็นสิ่งไม่ดี เช่น การดื่มสุรา การใช้ชีวิตเสเพล รวมถึงการเล่นการพนัน ฯลฯ พฤติกรรมเหล่านี้เกิดจากแรงผลักดันภายในใจของมนุษย์ที่ทุกคนล้วนต้องการความสำเร็จ (The Need for Achievement) ทั้งนี้ จากการทดลองในกลุ่มเด็ก McClelland พบว่า เด็กที่ทำอะไรก็มักจะประสบความสำเร็จ (เช่น เรียนเก่ง หรือมักได้รับการชื่นชมจากคนอื่นอยู่เสมอ) มักจะหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงอย่างการเล่นการพนัน เนื่องจากเด็กเหล่านี้มองว่าการเป็นผู้ชนะในการเล่นพนันไม่ได้ช่วยทำให้พวกเขาารู้สึกว่าตัวเองประสบความสำเร็จ ในขณะที่เด็กที่ทำอะไรก็ไม่ค่อยประสบความสำเร็จเลย (เช่น เรียนไม่เก่ง มักถูกตำหนิโดยผู้อื่นอยู่เสมอ) เด็กที่จะเข้าไปเสี่ยงในการเล่นการพนัน เพราะเด็กกลุ่มนี้มองว่าการพนันถึงแม้จะมีความเสี่ยงและชัยชนะขึ้นอยู่กับโชค แต่อย่างน้อยการได้เล่นอาจทำให้พวกเขามีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จได้บ้าง

กล่าวได้ว่า การพนันทำหน้าที่สำคัญทางสังคมหลายประการ โดยเฉพาะหน้าที่เติมเต็มความต้องการและเยียวยาอาการทางใจของมนุษย์ ดังที่ Peter Arnold สรุปมูลเหตุจูงใจที่ทำให้คนนิยมเล่นการพนันไว้ว่ามีอย่างน้อย 7 ทางด้วยกัน กล่าวคือ ความโลภ ความต้องการเป็นที่ยอมรับ บรรเทาความเบื่อหน่ายในชีวิตประจำวัน ทำให้รู้สึกว่าคุณเองเป็นผู้มีสติปัญญา ความเชื่อเรื่องโชค ความสนุกตื่นเต้น และความเพื่อฝัน เหตุจูงใจเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นตัวกระตุ้นให้คนอยากเล่นการพนันเท่านั้น แต่ยังทำให้ผู้เล่นการพนันเข้าไปประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับการพนันอยู่เรื่อยๆ จนยากที่จะแยกตัวออกมา และนำไปสู่สถานะที่เรียกว่าเป็นการ “ติดการพนัน” (Cluster and Milt) ในที่สุดซึ่งผลจากการติดการพนันนี้เองที่ทำให้คนจำนวนไม่น้อยกลายเป็นผู้สร้างปัญหาให้แก่สังคมในเวลาต่อมา⁶²

การพนันในมิติทางสังคมอาจเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นพฤติกรรมที่มีอยู่เป็นปกติธรรมดาในสังคมมนุษย์ แทรกซึมอยู่ในชีวิตประจำวันและทุกส่วนของสังคม แต่นั่นก็มิได้นำไปสู่ความเห็นพ้องต้องกันในทางวิชาการในอันที่จะสนับสนุนให้การพนันดำรงอยู่ในสังคมอย่างชอบธรรมและเปิดเผย โดยนักวิชาการที่พยายามชี้ให้เห็นความสำคัญของการพนันในแง่สังคม มักจะเน้นไปที่ความสำคัญของการพนันในฐานะลิ้นระบายหรือช่องทางสำหรับผู้คนในสังคมที่จะ

⁶² สติธร ธานนธิโชติ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 59. หน้า 97.

แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ถูกเก็บกด ปิดกั้นไว้ ภายใต้อาณัติของแวดล้อมที่กดขี่ เช่น ความกดดันในหน้าที่การงาน ความกดดันจากปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ฯลฯ การพนันในฐานะนี้จึงเป็นกิจกรรม “นันทนาการ” เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดแก่สภาพจิตใจ จนมีข้อสังเกตว่า ในประเทศที่อนุญาตให้การเล่นการพนันเป็นสิ่งถูกต้องตามกฎหมายจำนวนหนึ่งก็คือ ประเทศที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจในระดับสูง ผลพวงจากการผลิตอุตสาหกรรมทำให้คนส่วนใหญ่ต้องรับภาระหนักทั้งในระดับผู้บริหารจัดการธุรกิจจนถึงผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลให้กิจกรรมประเภहनันทนาการต่างๆ มีความเฟื่องฟูเป็นพิเศษในประเทศเหล่านี้ เช่น การแข่งขันกีฬาในสนามขนาดใหญ่ ธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยว รวมทั้งการพนัน ซึ่งแม้จะเป็นสิ่งที่สวนทางกับหลักศีลธรรมตามคำสอนของศาสนา และอาจนำมาซึ่งผลลบต่อสังคม เช่น ปัญหาคนหมกมุ่นไม่ทำงาน ปัญหาหนี้สิน ปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ แต่รัฐบาลของประเทศเหล่านี้คงเชื่อว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นมิใช่ผลกระทบทางตรง หากแต่เป็นผลทางอ้อมซึ่งสามารถควบคุมได้ด้วยมาตรการที่เข้มงวดในการปราบปราม ร่วมกับกระบวนการกล่อมเกลางานสังคมที่มีคุณภาพเพียงพอต่อการสร้างค่านิยมที่พึงปรารถนาให้แก่สมาชิกของสังคมในระยะยาว ยิ่งไปกว่านั้น ผลจากการทำให้การพนันเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ยังมีส่วนส่งเสริมในเชิงเศรษฐกิจด้วยอีกทางหนึ่ง ข้อถกเถียงเกี่ยวกับการพนันในประการต่อมาจึงเป็นข้อถกเถียงผ่านมุมมองทางเศรษฐกิจที่มุ่งหาคำตอบว่า การพนันเสรีสามารถสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจำนวนมหาศาลให้แก่รัฐได้จริงหรือไม่ และใครคือผู้ได้รับประโยชน์ (หรือเสียประโยชน์) ที่แท้จริง⁶³

การศึกษาข้างต้นทำให้ทราบถึงพัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพนันขั้นต่อ และการให้รางวัลด้วยการเสียโชค ได้แก่ พัฒนาการของกฎหมายการพนันขั้นต่อในต่างประเทศ ยุคที่ไม่มีกฎหมายควบคุมการพนันขั้นต่อ และยุคที่มีกฎหมายควบคุมการพนันขั้นต่อ ทราบถึงพัฒนาการของกฎหมายการพนันขั้นต่อในประเทศไทย สมัยสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ และสมัยปัจจุบัน ทราบถึงแนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันขั้นต่อ ได้แก่ ความหมายของการพนันขั้นต่อ แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันตามความผิดทางอาญา แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันกับอาชญากรรม แนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันตามแนวพฤติกรรมศาสตร์ และแนวคิดที่เกี่ยวกับการพนันตามแนวพุทธศาสนา ทราบถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพนันขั้นต่อ ได้แก่ ทฤษฎีทัศนคติ ทฤษฎีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivate Theory) และทฤษฎีการลงโทษ ทราบถึงทัศนคติและพฤติกรรมการเสียโชคในประเทศไทย ทราบถึงข้อดีข้อเสียของการพนันขั้นต่อด้านเศรษฐกิจ

⁶³ สติธร ธานิธิโชติ. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 59. หน้า 98.

ด้านสังคม และในบทต่อไปจะเป็นการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการให้รางวัลด้วยการ
เสียโทษตามกฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายประเทศไทย